

MEDLEMSBLAD FOR
DANSK FORUM FOR
TUR- OG FREILUFTSKOLE

ÅR 1 - 2000 - NR.

DANSK FREILUFTSKOLE

DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV

Formand

Johnnie Bøtker Laursen
Vinkelvej 28
8800 Viborg
tlf. 86 67 65 64
jblaursen@mail.tele.dk

Næstformand

Lisbeth Kernfelt
Vejbækvej 12B, Vejbæk
6330 Padborg
tlf. 74 67 67 79

Kasserer:

Erik Jegsen
Th. Bangsvej 15, Flemløse
5620 Glamsbjerg
tlf. 64 72 26 73

Sekretær:

Terkel Berg-Sørensen
Søtoften 1, Virklund
8600 Silkeborg
tlf. 86 83 61 40
bentebs@mail.tele.dk

Friluftsogklubben:

Carsten Damsgaard
Vestervænget 6
7300 Jelling
tlf. 75 87 11 34
cdamsgaard@hotmail.com

Redaktør:

Thorben Lundø
Vestervænget 48
6000 Kolding
tlf. 75 56 66 76
lundoe@get2net.dk

Typografisk tilrettelægning:

Carsten Adamsen
Grønholtparken 151
6000 Kolding
carsten@adamsen.dk

SOMMERTID FOR FRILUFTSLIVET

af Thorben Lundø

Det er højsæson for livet derude. Alle grene af friluftslivet higer efter sol og frisk luft - og midt i alle de positive forventninger kan man ikke overse skyerne i horisonten. Presset på det danske råderum for friluftslivet, den danske natur, øges, og i landets betydende organer er drøftelserne varme omkring adgangen til naturen - og på hvilke vilkår. Skov- og Naturstyrelsen har sin mening, landbrugets organisationer og Dansk Skovforening sin. Friluftsrådet forsøger at varetage en mængde interesser og udenfor det hele står store og temmelig magtfulde organisationer som Danmarks Naturfredningsforening. Miljøminister Svend Auken forsøger at samle trådene og skabe fodslag mellem de utroligt mange interesser i den hen-sigt at åbne lille Danmark for så mange brugere og interesser som muligt.

Ingen taler om svenske tilstande med "allemandsret", men dog med den som udgangspunkt en større adgang for flere, end tilfældet er i dag. Dyrkningsfri bræmmer, harmonisering mellem regler i offentlige og pri-
vate arealer er blandt temaerne.

En konference afholdes 13. juni, og Dansk Forum har med sit brede spektrum af interesser forsøgt sig med deltagelse, men endnu har ministeriet ikke kunnet finde plads. Friluftsrådet skal være vort talerør.

Vi følger udviklingen nært - og netop disse debatter er måske især dem, som Dansk Forum fremover finder sin opgave og mission i. De pædagogi-
ske, etiske og filosofiske overvejelser, som har præget friluftsdebatten gennem firserne og halvfemiserne afløses i dag mere af brugsret og ad-
gang til naturen - og som efterfølgende spøgelse: certificeringsdebatten; skal vi have kørekort for at komme derude... for at klatre i træer, at ride, cykle, at sejle i kano og kajak...?

Dansk Friluftsliv holder debatten varm - denne gang har vi indlæg om mange af spørgsmålene - og flere følger.

Dansk Friluftsliv udgives af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv og udkommer 4 gange årligt:

marts	deadline 1. februar
juni	deadline 1. maj
september	deadline 15. august
december	deadline 1. november

Annoncering koster	
helside	kr. 1000,- ekskl. moms
halv side	kr. 650,- ekskl. moms
kvart side	kr. 400,- ekskl. moms

15 % rabat ved indrykning for en hel sæson, 4 numre.

ÅRSMØDE OG GENERALFORSAMLING I DFNF

Af Terkel Berg-Sørensen

Søndag den 9. april 2000 blev der afholdt årsmøde og generalforsamling i DFNF. Erik Jegsen indledte med at byde velkommen til Helnæs Mølle Friluftsgård og Naturskole. Herefter gik man i gang med generalforsamlingens dagsorden:

1. Janni Nielsen blev valgt til dirigent, og hun konstaterede indledningsvis, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet.

Foreningens sekretær, Terkel Berg-Sørensen, blev valgt til referent.

2. Derefter aflagde formanden, Lisbeth Kernfelt - på bestyrelsens og egne vegne - en personligt præget beretning, som gav anledning til en livlig og engageret debat, der strakte sig over et par timer.

Man var her navnlig optaget af den friluftskonference, som miljøminister Svend Auken og hans ministerium vil arrangere i juni måned. På denne vil der især blive fokuseret på adgangsmulighederne til det såkaldte åbne land, og der vil utvivlsomt blive rejst mange spørgsmål, som også kan få betydning for DFNF.

Vil der f. eks. blive begrænsninger i færdselen? Hvem vil blive mest tilgodeset? Vil en prioritering få betydning for det organiserede friluftsliv? Skal der betales for brug af naturen? Skal der stilles krav om certifikat for at stå i spidsen for en eller anden friluftsaktivitet? Osv.

Det kan blive en konference, som kan få stor betydning for de fleste af de organisationer, der er knyttet til Friluftsrådet. Men man undrede sig unægteligt over, at den kun er for specielt indbudte. Hvorfor er DFNF (eller en tilsvarende organisation) ikke blevet inviteret? Det mente forsamlingen, at der burde gøres noget ved. Måske skulle man til at arbejde lidt mere politisk?! Under alle omstændigheder blev bestyrelsen opfordret til at undersøge, om DFNF evt. kan blive inviteret med til juni-konferencen, eller hvordan man ellers kan gøre opmærksom på foreningen og dens synspunkter. Det må - mente man - navnlig være her, der fremover skal sættes ind, lige-

som der fortsat bør lægges kræfter i „Dansk Friluftsliv“ (som fik rosende skulderklap med på vejen). Beretningen blev enstemmigt godkendt.

3. Foreningens kasserer, Erik Jegsen, redegjorde for regnskabet for 1999 samt budgettet for det kommende regnskabsår. Studér det selv i bladet for marts måned. Det reviderede regnskab blev uden kommentarer enstemmigt godkendt og budgetforslaget taget til efterretning.

3a. Friluftsbogklubbens reviderede regnskab blev fremlagt af Carsten Damsgaard. Af dette fremgik det, at bogsalget er faldet meget - fra 32.000 kr. i 1998 til 9.000 kr. i 1999 - og at bogklubben, selv med et tilskud fra DFNF, har et underskud på 6.000 kr. Det samlede lager af bøger og videoer repræsenterer dog en værdi af 10.000 kr. Carsten Damsgaard efterlyste kraftigt gode forslag til boglisten.

4. Da sidste nummer af „Dansk Friluftsliv“ blev udsendt midt i marts måned, var der 245 medlemmer i foreningen. Men med bladet fulgte kontingentrykkere til 55 personer, så medlemstallet vil

utvivlsomt dale - desværre.
Alligevel foreslog bestyrelsen uændrede kontingentsatser. Ingen protesterede.

5. Bestyrelsen fremkom med et forslag om en vedtægtsudvidelse, nemlig følgende:

§12. Foreningen kan kun opløses på en i dette øjemed særlig indkaldt generalforsamling.

Foreningen kan opløses, såfremt 2/3 af de fremmødte stemmeberettigede medlemmer på 2 på hinanden følgende generalforsamlinger stemmer for ophævelsen.

Mellem disse 2 generalforsamlinger skal der gå mindst 14 dage og højst en måned. Foreningens aktiver skal afvikles i overensstemmelse med foreningens formål, evt. efter forslag fra den afgående bestyrelse.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

6. Lisbeth Kernfelt, Erik Jeggen og Terkel Berg-Sørensen var på valg.

De blev alle genvalgt.

7. Søren Willeberg blev valgt til ny bestyrelsessuppleant.

8. Dan Panton og Janni Nielsen blev valgt som foreningens revisorer.

9. Anker Berg-Sørensen valgtes som revisorsuppleant.

10. Ingen ønskede at sige noget under „eventuelt“.

Generalforsamlingen afrundedes med en klapsalve til dirigenten.

I forlængelse af årsmødet afholdt bestyrelsen konstituerende møde, hvor opgavefordelingen da blev:

Formand: Johnnie Bøtker Laursen
Næstform.: Lisbeth Kernfelt
Kasserer: Erik Jeggen
Sekretær: Terkel Berg-Sørensen
Redaktør: Thorben Lundø
Bogklub: Carsten Damsgaard

RIMFAKSE - ET NYT TILBUD I

FRILUFTSKURSER

Rimfakse er startet på initiativ af naturvejleder Jakob Haahr. I rygsækken har Jakob ud over universitetsstudiet i historie et treårigt studium i friluftsliv, kultur og naturvejledning fra Norge. De sidste 4 år har Jakob været ansat som naturvejleder på Helnæs Mølle Friluftsgård.

Jakob Haahr har afholdt kurser i samarbejde med Odense Universitet, Danmarks Idrætslærerforening, pædagog- og lærerseminarier, DGI m.v.

RIMFAKSEKURSER 2000

Helnæs Mølle Friluftsgård og den skønne sydvestlynske kystnatur danner sammen med klinkbyggede træbåde, grønlandske kajakker og kanoer base for Rimfakse.

Hvem henvender Rimfakses kurser sig til?

Kurserne i dette program retter sig primært mod lærere, gymnasie-lærere, pædagoger, højskolelærere, seminarier, uddannelsesinstitutio-

ner, handicapedere, spejder-ledere, erhvervsledere m.v. Men andre er selvfølgelig også velkomne.

HVAD KAN FRILUFTSLIV?

Friluftsliv åbner mulighed for oplevelse af den usorudsigelige verden, der er så meget større, end man kan tænke sig. Det er „mestringsoplevelser“, fælles glæder, social afhængighed, dybe samtaler omkring bålet og helhedsoplevelser.

Friluftsliv er eksistens i sig selv, men derudover er det et godt værktøj til at arbejde med natur og miljø, kultur og kulturel forankring, personlig identitet, normer, adfærd m. m. Friluftsliv giver stof til eftertanke.

Rimfakses kursusprogram rummer alt fra hesten i friluftslivet, vinterfjeldet, klatre- og aktivitetskursus, kajak til meginjoller og fossejlads.

Kontakt **Jakob Haahr 6477 1260.**

I naturen har du brug for det bedste gear

Få 20% rabat og masser af gode råd i landets største friluftslager

Friluftslageret tilbyder udstyr og viden til livet i det fri. Når du begiver dig på eventyr i det åbne landskab, er det nemlig både det rigtige gear, som kan holde til strabadserne, og de rigtige råd hjemmefra, der gør turen til en succes. Derfor skal du bruge erfarte friluftsentusiaster til at rådgive dig, inden du tager afsted.

Friluftslageret giver 20% rabat på alle varer til medlemmer af Dansk Friluftsliv. Både når du henvender dig i butikken, og når du vælger at se på varerne i ro og fred hjemme foran computeren. Ring i dag på telefon 64 72 35 32 eller besøg os på nettet, hvor du kan møde andre friluftsinteresserede:
<http://www.friluftslageret.dk>

salg@friluftslageret.dk

Telefon 64723532

www.friluftslageret.dk

>> fax 64723932/
Østergård plads 12
5620 glamsbjerg/DK

friluftslageret
stop whining.
go get your gear.

Åbningstider i butikken: man-fre 12.00-17.00 lør 10.00-13.00 Web: altid åben

Forbehold Priserne i kataloget er gældende fra 1/6-2000. Alle priser er inkl. 25 % moms. Forbehold for sortiment og prisændringer samt trykfejl. **Returnet** Fuld returnet på alle varer som returneres ubrugt og ubeskadiget i original emballage inden 8 dage. Kvittering skal forevises. **Bemærk:** Ingen returner på varer, der special fremstilles eller hjemskaffet. Udsalg og tilbudsvarer tages ikke retur. **Salg via web og postordre** Post- og telefonordre leveres overalt med tillæg af Porto. **Prisgaranti** Hvis Friluftslageret nedsætter prisen på en vare inden for 2 måneder efter dit køb af samme vare, udbetales vi prisdifferencen. Varen skal være i samme farve og størrelse. Kvittering skal forevises. **Rabat** Friluftslageret yder 10 % rabat på hele bestøbet, blot det overstiger kr. 5.000. Rabatkøb skal foretages i én ekspedition. Det ydes ikke rabat på indkøb af udsalg- og tilbudsvarer. **Grupperrabat** Ved gruppeindkøb kan det være en fordel at aftale et besøg uden for vores normale åbningstid.

HVORDAN OPFATTER DU ET EDDERKOPPESPIND?

Af Hans-Ejner Juulsen og Kirsten Nielsen, Friluftsrådets Oplysningsudvalg

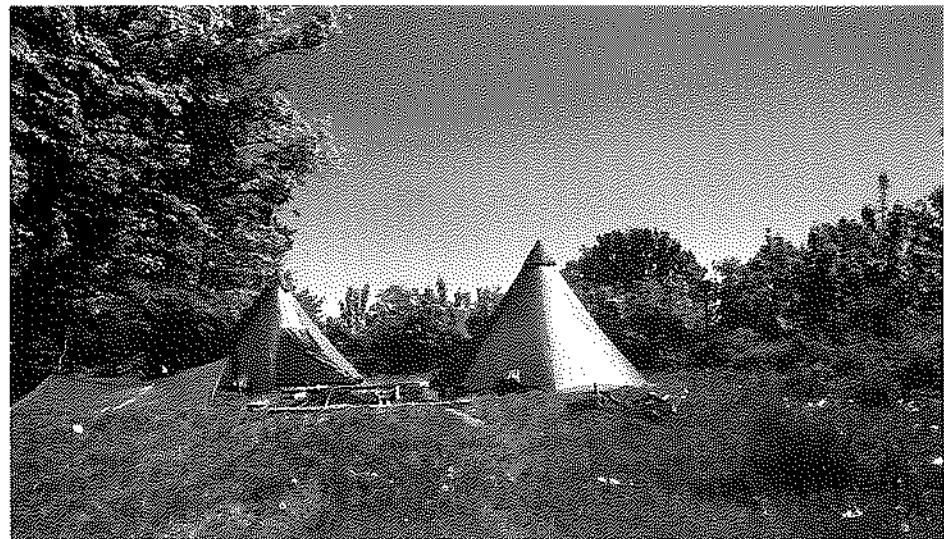
Find et edderkoppespind og kig lidt på det. Hvad ser du? Nogle ser et smukt og fintmasket håndværk. Andre ser noget klisteret stads, der klæber til huden. Mens andre igen ser fælden, som fluen vrider sig i. Edderkoppespind opfattes forskelligt fra person til person. På samme måde er det med natursyn. Mennesker forstår natur og naturkvalitet forskelligt.

Mangfoldigheden i natursyn indebærer, at forskellige mennesker har forskellige holdninger til naturen. Fælles for de fleste er ønsket om at beskytte og værne om naturen. Men dermed hører enigheden også op. I praksis er der delte meninger om hvordan og på hvilke betingelser naturen skal behandles. Det betyder, at beskyttelsessynet ikke kan tages for givet. Det er løbende til debat og i konstant forandring.

Natursyn er ikke blot præget af forskellige holdninger, men også af forskellige interesser. Ønsket om oplevelser i naturen kan vi alle nikke genkendende til. Men det er forskelligt, hvad vi gerne vil opleve og det er bestemt ikke altid at de forskellige interesser går hånd i hånd. Nogle vil gerne nyde skoven med 60 kilometer i timen fra sædet på en motorecykel. Andre foretrækker at ligge bag en busk og vente på en sjælden fugl.

De forskellige interesser i naturen betyder, at vi har forskellige holdninger til, hvordan vi kan og bør handle. Ikke alle er enige om, hvad der er et acceptabelt støjniveau, eller om det er i orden at ændre eller fjerne noget i naturen, hvis det påvirker andres mulighed for oplevelser.

I nogle tilfælde kan vores interesser være i modstrid med vores holdninger. Konflikter kan opstå mellem vores personlige interesser i bestemte oplevelser og vores ønske om at værne om naturen. Måske vil vi gerne opleve den særlige

atmosfære, synsindtrykkene og stilheden i skoven om natten. Mens vi på den anden side også mener, at skovens dyr har ret til fred og ro om natten.

Når holdninger ikke altid går hånd i hånd med interesser, er det vigtigt at være opmærksom på, hvilket ståsted vi taler udfra. Der er jo også forskel på foreningens interesser og holdninger og den enkeltes interesser og holdninger. Det kender vist de fleste med erfaring fra foreningslivet.

Vi kan lade vores egne interesser og holdninger danne en lydtæt mur, der blokerer for forståelsen af andres natursyn. Men vi når længere, hvis vi ser vores egne holdninger, ønsker og behov i sammenhæng med andre menneskers og naturens behov. Det fint spundne natursyn bliver kun finere, når vi tager flere tråde med i vores overvejelser.

En debat kræver, at vi respekterer og accepterer hinandens natursyn og særpræg.

Sæt natur på dagsordenen! Der er mange ubesvarede spørgsmål i debatten om natursyn. De enkle og entydige svar finder vi nok aldrig. Men en løbende natursynsdebatt sikrer, at vi er opmærksomme på og tænker over vores

egne og naturens muligheder.

Hvis du vil sætte natur på dagsordenen, er det en god idé at starte i din forening.

- Lav medlemsaftener, hvor I diskuterer natur og natursyn
- Lav debataftener for andre end medlemmerne
- Nedsæt en arbejdsgruppe, som koordinerer arbejdet
- Hold debatten i live gennem små notitser på opslagstavler eller indlæg til medlemsbladet.

Jeres debat om natursyn bliver bredere, hvis I inviterer beboerne i lokalrådet til arrangementer i foreningen.

Åbne arrangementer for jeres naboer kan give indblik i hinandens syn på og ønsker til natur. Måske også inspirere til nye tanker og overvejelser.

Der er mange forskellige måder, hvorpå du og din forening kan blive aktive deltagere i natursynsdebatten.

Samtidig er der mange forskellige emner og vinkler på naturen, som er vigtige at diskutere. Er I bevidste om at skelne mellem foreningens interesser og den private holdning?

Hvordan I giber mulighederne, afhænger af jeres forening og af hvilke emner, I mener det er væsentligt at sætte på dagsordenen.

FRILUFTSRÅDETS ÅRSMØDE 2000

Redigeret af Thorben Lundø, DNFNs delegerede

Dansk Forum for Natur- og Fri- luftsliv var repræsenteret på Fri- luftsrådets årlige generalforsam- ling, hvor årets tema var adgan- gen til naturen. Friluftsrådets for- mand, Jens Bilgrav-Nielsen kom omkring dette og meget mere i sin mundtlige beretning, som Dansk Friluftsliv her bringer i uddrag:

„For 3 år siden vedtog vi Det Fri- luftspolitiske Handlingsprogram, Fri- luftsliv for alle.

Næste skridt tog vi året efter, hvor vi startede udarbejdelsen af regionale friluftsplæg. (15 i alt, red.) Det fremgår tydeligt af de 15 op- læg, at der er tre ting, Friluftsrådet med usvigelig sikkerhed vil priori- tere i alle amter.

Det er øget beskyttelse, øget naturindhold og øget adgang.

ADGANG

Når disse emner står så højt og så sikkert på alle ønskelister, så skyldes det flere forhold. Bl. a. skyldes det, at disse emner jo unægteligt fik en meget fremtrædende plads i vort nationale handlingsprogram. Ja. Man kan vist roligt fastslå, at netop disse emner blev særdeles grundigt behandlet. Det var her den allerstørste grad af fleksibili- tet blev udvist. Og det var her sam- arbejdet mellem vore organisatio- ner satte de smukkeste frugter. Vort fælles fundament er altså sær- deles stærkt....

En anden faktor, der har været af- gørende for, at alle vores amts- repræsentationer har givet øget be- skyttelse, øget naturindhold og øget adgang den høje prioritering er selvfølgelig vores erfaringer og den virkelighed, der omgiver os:

En virkelighed, der viser, at der så at sige daglig sker nye indskrænkninger i adgangen, f. eks. til det åbne land. Denne dokumenterbare indskrænk- ning af adgangen har mange årsager:

- * Det kan være vildledende eller direkte ulovlig, privat skiltning.
- * Det kan være frasalg af offent- lig agerjord til harmoniramte landmænd.

- * Det kan være frasalg af offent- lige skove til private.
- * Og det kan være den omsiggrin- bende strukturudvikling i land- bruget.

Fjernelse af stier, markveje og markskele betyder, at levesteder for planter og dyr reduceres og at oplevelsesmuligheder for menne- sker reduceres.

Og det hele sker i et omfang, og med en hastighed, så positive nye tiltag som f. eks. Spor i Landska- bet, syner meget små.

Reglerne omkring adgangen - herunder skiltningen - er så indvik- lede og uklare, at de i sig selv er med til at begrænse adgangen. Derfor bør der selvfølgelig som minimum gennemføres en regel- samling.

SVEND AUKENS UDSPIL

Vi fornemmer, at Miljøministeren er stærkt optaget af disse forhold. Han har læst vort handlingspro- gram og kender vores synspunkter. Og jeg tror, at han i høj grad deler vores synspunkter.

I en artikel „Brugsretten til den danske natur“, som i efteråret var optaget i en række dagblade, går miljøministeren endda videre end Friluftsrådet. Ministeren skriver således: „Måske burde udgangspunktet for en del af de gældende regler i virkeligheden vendes om, så mere som udgangspunkt blev tilladt“.

Dette udsagn er yderst forfri- skende. Det ville jo være herligt, om menneskene i principippet måtte komme overalt i den danske na- tur.

Der vil selvfølgelig altid være behov for forskellige restriktioner af hensyn til privatlivets fred, pro- duktionen, og hensynet til miljøet og naturen.

Men der skulle så i disse tilfælde argumenteres aktivt for, at indføre adgangsbegrænsninger.

Vi glæder os til at drøfte bl.a. dette udsagn med ministeren. Og det bliver der rig lejlighed til. For Svend Auken bebudede i samme

artikel afholdelse af en konference, som han ville bede sit ministerium tilrettelægge sammen med en række organisationer. Det er kon- ferencen om adgangsforhold som afholdtes den 13. juni.

Friluftsrådet skulle gerne på kon- ferencen kunne pege på nye initiativer til både at forbedre miljøet og øge adgangsmulighedene - eller rettere: for at kompensere for „tabte“ adgangsmuligheder.

HISTORISKE BETRAGTNINGER

Det er ikke noget nyt, at man fra både myndighedernes, Frilufts-

Årets gæstetaler var Natur- rådets formand og overvismand, Peder Agger. I sin tale om bæredygtighed, demokrati og adgangen til det åbne land, gav han fem begründelser for at de- battere adgangen til naturen: 1) den stigende velfærd, 2) øget mobilitet, 3) det lukkede land, 4) demokratiunderskud og 5) natur på landbrugets bekost- ning. Demokratiunderskuddet forklarede Peder Agger med den fortsatte strukturudvikling i landbruget. Den udvikling resulterer i et akkumulerende demokratisk underskud med hen- syn til, hvem det er, der bestem- mer og har adgang til det danske landbrugsland med dets naturindhold.

Det betyder, sagde Peder Agger, at Danmark er ved at blive et uland, hvad angår skævheden i fordelingen af de goder, som har med besiddelse af jord at gøre. Sagt på en anden måde: den mest jordbesiddende ene pro- cent af befolkningen ejer dobbelt så meget jord som de øvrige 99 procent tilsammen.

Læs mere på Friluftsrådets hjemmeside:
www.friluftsracdet.dk
under nyheder.

rådets og Danmarks Naturfredningsforenings side arbejder for, at adgangsforholdene til naturen og det åbne land forbedres, således at de bliver både praktiske og acceptable for alle parter.

Dette fokus på almenvellets ret til færdsel i skovene og i det åbne landbrugsland var allerede centrale elementer i eksempelvis Skovlovskommisionens arbejde i 1920'rne og i Naturfredningskommisionens arbejde i 1960'erne.

Ved indgangen til et nyt århundrede er det naturligt at fokusere på, de regler, som ligger til grund for vores ret til at opleve og udfolde os i naturen såvel på offentlige som private arealer.

Er reglerne i pagt med tiden? Det er konferencens hovedspørgsmål. Én ting kan vi uden videre fastslå: De landskabelige ændringer sker langt hurtigere end ændringerne i adgangsreglerne.

Og det er store landskabelige ændringer, vi oplever i disse år: Der bliver stadig færre men større landbrug. Og inden for de nærmeste år skal vi gendanne 16.000 ha vådområder og tilplante 20.000 ha skov til opfyldelse af Vandmiljøplan II.

GODE MILJØINITIATIVER

Ser vi på de rekreative muligheder i vort land i dag og især i den nære fremtid, så er der taget en række gode miljøinitiativer.

Det er der grund til at glæde sig over. Og i Friluftsrådet arbejder vi på at give disse planer et friluftsmaessigt indhold. Men der er for lidt „power“ i planerne. Det går alt for langsomt med udmøntningen af dem.

Hvis de nævnte planer for alvor skal give miljøforbedringer og for alvor skal øge de rekreative muligheder for befolkningen, så må der mobiliseres langt større vilje og langt større ressourcer.

SKJERN Å

En af vores helt store naturgenoprettningsprojekter, Skjern-å-projektet, fik en udførlig omtale i beretningen sidste år.

Men da Friluftsrådet af indlysende grunde er meget optaget af udvik-

lingen omkring dette projekt, har jeg også et par bemærkninger i år. Selve det fysiske arbejde i området har nu stået på i næsten et år. I samme periode har Friluftsrådet holdt 3 møder med vores lokale repræsentanter fra medlemsorganisationer og andre, som er med i brugergruppen for naturprojektet. Der er under disse møder opnået en betydelig forståelse for hinanden synspunkter og interesser i området.

Bl.a. er der i gruppen bred tilslutning til Friluftsrådets forslag til stiftøringer m.m.

Et andet punkt udestår: Jagten. Hvor omfattende må den være? Og skal der være ét eller flere jagtfri områder?

FORSKNING

Når vi snakker adgang bliver vi ofte mødt med argumenter om, at denne eller hin undersøgelse viser, at f. eks. rådyr stresses af befolkningens færden i skovene. Hvad ved vi rent faktisk om det?

Vi mener ikke, dette er entydigt dokumenteret i de undersøgelser, der er foretaget.

Vi kan imidlertid konstatere, at antallet af rådyr er tredoblet over de seneste tyve år.

Hvordan kan det mon være?

Småvildtet er til gengæld i fortsat tilbagegang, og det kan der også være flere årsager til:

Stordriften i landbruget. Store marker. Færre markskele.

Udover, at der herved tabes adgangsmuligheder, tabes der også småbiotoper, som bl.a. er levesteder for meget af småvildtet.

Og meget tyder på, at disse fysiske forandringer og den intensive landbrugsdrift er langt alvorligere for småvildtet, end den menneskelige tilstedeværelse.

NATUROPLEVELSER FOR ALLE

Diskussionen om adgang er også en diskussion om oplevelser i naturen.

Skaber vi ikke oplevelsesmulighederne, kan resultatet blive en fremmedgjorthed over for naturen. En fremmedgjorthed, der kan føre til modsatrettede yderligheder i

form af større ligegyldighed over for naturen og miljøet eller til en nærmest religiøs beskyttelsestrang. I værste fald kan en sådan fremmedgjorthed også føre til stærke modsætningsforhold mellem bybefolkning og produktionsvirksomhederne i det åbne land, og mellem de forskellige friluftsaktiviteter indbyrdes.

- * Derfor gælder det om at give så mange som muligt lejlighed til at opleve naturen.
- * Det gælder om at bibringe så mange som muligt indsigt i og forståelse for et hensynsfuldt samspil mellem naturen og produktionen i det åbne land.
- * Det gælder kort og godt om at berige naturen, og om at lade naturen berige os.

NATURSYN

Diskussionen om adgang til naturen fører logisk til spørgsmålet om hvilken natur, det er, vi ønsker os. I Friluftsrådet har vi erkendt, at der ikke findes et enkelt svar på, hvad rigtig natur er, eller hvad en rigtig natur bør indeholde af planter og dyr.

Der findes ikke et enkelt svar på, hvorledes naturen bør behandles. Og der findes slet ikke et enkelt svar på, hvad man kan tillade sig og ikke tillade sig i naturen.

Der findes mange svar.

Der findes mange natursyn.

I kølvandet på denne erkendelse har vi i Friluftsrådet besluttet os for at søge at kvalificere natursynsdebatten.

Med det formål er der udarbejdet et hæfte, som belyser forskellige former for natursyn.

Til hæftet hører fire små debatoplæg med følgende titler:

- * Natur - hvad er det ?
- * Ansvar for natur og miljø.
- * Ud i naturen.
- * Naturen i forandring.

Vi håber, vores medlemsorganisationer vil tage godt imod materialet og prøve at få en drøftelse i gang om dette vigtige emne.

Modnes sagen til det, vil vi i Friluftsrådet naturligvis gerne på et tidspunkt tage initiativ til en særlig natursynsdebat med vores medlemsorganisationer og evt. med en bredere kreds af interesserede.

Med den udbredte forståelse, vi har for hinandens synspunkter tager vi gerne en drøftelse af f.eks.:

- * Hvor og hvordan bør jagt udøves - evt. med særlig fokus på anskydningsproblemene, - eller om
- * Hvilke dyr er der plads til/ikke plads til i vores natur - evt. med særlig fokus på den bæverudsætning, som Friluftsrådet er tilhænger af, men som vore gode medlemmer, lystfiskerne, er imod. Osv.

KLAGEADGANG

Forholdene omkring Friluftsrådet og klageadgangen. Sagen står aktuelt foran en afgørelse i Folketinget.

I lovforslaget, som er under behandling, er der lagt op til, at landsdækkende og lokale organisationer, med væsentlige rekreative interesser, får klageadgang i medlør af 12 forskellige miljølove, herunder naturbeskyttelsesloven og skovloven.

Friluftsrådet har fremsørt, at også amtsrepræsentationerne bør være klageberettigede.

Lovforslaget tillægger Friluftsrådet central klageadgang, mens det er usikkert, om amtsrepræsenta-

tionerne også bliver klageberettigede.

Med udgangspunkt i dette gennemførte vi en høringsrunde hos amtsformændene.

Resultatet af denne høringsrunde var, at der overvejende var accept af, at alene Friluftsrådet centralt bliver klageberettiget.

ORGANISEREDE / U- ORGANISEREDE

I forlængelse af et andet spørgsmål, rejst på sidste års generalforsamling holdt Friluftsrådet den 3. april et medlemsmøde, hvor forholdet mellem organiserede og u-organiserede aktiviteter blev drøftet. Læren fra mødet og de senere års erfaringer med denne problemstilling er:

at regelsættene bør fokusere på aktiviteternes karakter og ikke på, om de udøves af organiserede eller u-organiserede,
at reglerne bør være enkle, og
at der bør informeres bedre om reglerne.

Alt i alt blev 1999 et meget aktivt år i alle hjørner af Friluftsrådets virkefelt.

PLUK FRA

DEBATTEN

Gunnar Starup, FDF: På FDF's ejendom „Sletten“, ved Silkeborg har vi omkring 55.000 overnatninger om året af børn og unge. Og masser af dyr. Når der er mange børn, trækker dyrene ind i skoven, men så snart børnene er væk, kommer de frem igen. Det er væsenligt at børnene kommer til at opleve naturen, for så lærer de også at passe på den, når de bliver voksne.

Kim Carstensen, WWF: Det er en fin måde, Friluftsrådet er gået ind i det internationale arbejde på. Det tegner godt, og Friluftsrådet kan bl. a. hjælpe de små organisationer, der ikke selv har kraft til at håndtere de meget bureaukratiske bistands-systemer.

Kristian Raunkjær, Jægerforbundet: Er ikke enig med formanden, når vi taler om adgang til naturen, men jeg ser frem til mødet den 11. maj. Kun ved at se, hvad der sker i naturen, fjerner vi nogle af myterne.

RIDETERAPI - RIDNING MED HANDICAPPEDE

På REHAB 2000 i Fredericia messecenter i dagene 23.-25. maj, fik de besøgende mulighed for at prøve rideterapi.

Rideskolen „Skovfryd“ ved Hadsten bruger 14 af deres islandske heste til handicapidning.

Fysioterapeut Iben Grejs og rideinstruktør Jane Præstholm fortæller: Hestene er med deres rolige gemt særdeles velegnede til de handicappede som for eksempel spastikere, dissiminerede sclerosepatienter, høre- og synshæmmede og kørestolsbrugere er blot nogle af de fysiske handicapgrupper, der rider på rideskolen. Desuden er der også mange psykisk handicappede, som gennem

ridningen får en oplevelse, der er med til at gøre hverdagen lidt sjovere.

VAKUUM SADDLE

Et nyt hold er ved at gøre sig klar til deres ugentlige ridetur. Nogle er svært handicappede, men rideskolen har sadler til alle uanset handicap. En meget speciel og genial saddel er vakuum pudsen. En stor pude fyldt med små Krøyer-kugler.

Når den handicappede er blevet placeret på pudsen på hesten formes og bøjes pudens kanter tæt op omkring den handicappede. Herefter suges der vakuum i pudsen,

og nu er den så fast i formen, at rytteren sidder sikkert i en „skål“ der ikke kommer ud af form under ridningen.

Denne vakuumpude bruges til de ryttere, som ikke selv kan sidde på hesten uden støtte. Alternativet ville være en hjælpertytte bag den handicappede.

På REHAB 2000 kunne både denne vakuumpude og vore øvrige specialsadler og udstyr blive set og demonstreret. For de handicappede besøgende, som kunne tænke sig at ride, blev der lejlighed til at prøve dem, da der var to islandske heste på messen i Fredericia, oplyser Iben Grejs og Jane Præstholm.

HVORFOR KAN VI SÅ GODT LIDE AT VÆRE I

af Steen Nepper Larsen

Den frie natur mener ingenting om os - den kræver intet af os. I den befries vi en kort stund fra det sociale¹. Den skærker os ro, tid til eftertanke. Vi får mulighed for at samle kraefter til endnu et livtag med opgaverne, der altid venter på os „tilbage“ i civilisationen. Telefonerne forlades, skærmene bliver sorte, chefens tunge taler i det tomme kontorrum, børnenes krav forstummer.

Naturen „derude“ er alenehedens sted par excellence. Naturen er altid tilgængelig, altid villig. Den byder sig altid til, og der er ingen lukkelov i naturen. Umiddelbart er naturen ligeglæd med hvilke projektioner, vi beskyder den med². Vi kaster begreber og fortolkninger ind over den, og den svarer ikke næsvist igen. Den er ikke som chefen, kollegerne, konen, børnene eller trafikanterne. Naturen er på én gang død (tavs som graven) og aldeles levende (uforståelig, gådefuld, dragende, piblende og anderledes).

I den frie natur er vi på flugt fra eller på rejse væk fra formålenes, altalernes og intentionernes rige. Vi skal ikke bruge en solnedgang til noget. Bølgerne skal ikke måles med stopur. Vi skal ikke skynde os at blive færdige med at høre på fugleflojlene ... og dog-, thi ofte er vi kun væk en kort stund. Men principielt er det muligt at lade lønarbejder, familien, hverdagen og tidspresset bag os og glæde os over, at forpligtelserne tager på sommerferie.

Naturen er afstressningens rum og eksistensens mulighed for at leve tidens fylde. Principielt er naturoplevelserne både unødvendige og unyttige - men de synes paradoksalt nok at blive både nødvendige og nyttige for storby-nutidsmennesket.

„Uden for teltet er der en sjælden smuk aftenhimmel. Den store højde og fraværet af forstyrrende lys gør, at stjernerne synes at ligge i tykke lag. Her er ikke andre lyde end dem, vi selv frembringer. Tiden står stille, som om naturen holder vej-

ret. ... / Stille og vidunderligt. I dette øjeblik føler jeg, at der ikke er andre steder, jeg hellere ville befinde mig. Hvilket privilegium bare at være her.“ (Peter Voldstedlund: „Den danske Himalaya Ekspedition 1988“)³

I naturen bliver vi renset og „genfødt“. Vi tager det rituelle weekend-styrtebad i alnaturen, når vi går tur i Dyrehaven, når vi forsøger at fare vild i Rold Skov, eller når vi blæses igennem ved Vesterhavet. Et øjeblik skvulper vi rundt i Moder Jords rummelige skød af lige dele beskyttethed og ubekymrthed, lige indtil det begynder at regne, storme gennem marv og ben, eller vi får en mågeklat i øjet. Som hunde bliver vi rituelt luftet og „naturbenzineret“ i afmålte doser. Den frie natur giver os et forfriskende psykosomatisk brusebad, som vi næppe kan leve foruden. Frie ånder har brug for frisk luft, mente Nietzsche i forrige århundrede - og det var og er han næppe alene om at mene.

VI ER BÅDE NATUR OG IKKE-NATUR

I den frie natur erfarer vi os selv som „noget andet“ i mødet med „noget andet“. Vi midtpunktsforskyder os selv, mens vi drages af stedernes ånd. Vi kommer på én gang ud af os selv og tilbage til os selv; thi vi er både gjort af ikke-natur og af natur. Vi nærmer os det stof, vi selv er gjort af, samtidig med, at vi reflekterer over den forskel, der netop gør, at vi ikke er identisk med naturens regnorme, bær eller kastevinde. I den store natur er vi ude og hjemme på samme tid, på én gang på ude- og hjemmebane. Vores væren er en interesseret væren - en „mellem-væren“, hvori bevidsthed og værens fylde ikke behøver at falde i hak. Tænkning og væren forskyder sig fra hinanden i al naturen. „Naturen ikogs, der findes ikke nogen lignende som den. Man ska'bar vær

ét mæen ... det ka'man il', Susanne mygg, ikogs, myrer, f. eks. hugårm ... ét mæen bl'r man aldri'.. det er lissom der mangler noget, hver gang, man lissom prøver, og prøvet det har jeg altså mange gange, det har jeg godt nok, også uen sko...⁴ og så er det slut med forestillingerne om en brudløs, enhedsromantisk sammenstemmelting; thi vi er jo - også blevet til - noget andet end „ren“ natur. Blandt andet har vi opfundet kategorierne det ulækre og det farlige - kategorier, der ikke findes lige så frit i naturen som edderkopper, mus og lus.

Vi nyder den ydre natur for at genfinde den indre natur. Vi genopbygger dialogen med det levende organiske stof „derude“ og det biologisk-psykologiske stof „herinde“. Vi drømmer om at forstå os selv ved at forstå naturen - samtidig med, at vi paradoksalet vælter meningar ind over denne. Vi vil både læse ud af og ind i naturen. Vi er foranderlige tydningsdyr og konstruktionsdyr. Børnebøgerne puttenutteliggør naturen ved at antropomorficere denne. Med Anders And, Peter Pedal, Rasmus Tagmus menneskeliggør vi naturen. Samtidig finder vi sæler, aber og hundehvalpe mere menneskelige end rotter, aids-virus og colibakterier.

Når vi tager livtag med eller lige-frem „besejrer“ naturen mimer vi den oprindelige eksistenskamp uden at gøre naturen til blot og bart råstof i instrumentelt øjemed. Bjergbestigeren og cykelhandleren kæmper indædte kampe. Der kæmpes på tre planer: med og imod naturen (bl.a. imod kulden, vinden og faldloven), imod konkurrenterne - og endelig udfordres selv'et til at yde det optimale.

„Det som jeg bedst kan lide ved den metier, som er at klatre, det er ensomheden. I bjergene er man ansigt til ansigt med sig selv. Man kan ikke snyde, man kan ikke narre de andre. For at vinde skal man bare være den bedste. Når man klatter, ser man ikke, men man mærker den anden. Man mærker,

DEN FRIE NATUR?

om han kæmper eller han kører let.
Og når man sætter sine ledsagere af og mærker de slet ikke kan følge,
så er det en umådelig glæde. Det
er derfor, jeg er cykelrytter.“
(Thierry Ciaveyrolat, i L'Équipe Magazine, 1993)⁵

Den strabadserende vanvidssport finder stadig nye niches for grænseoverskridende prøvelser. Ek-

et par timer eller tre, Kroppen vil på scenen igen, når den til daglig er lammet ved skærmen, på kontoret og ved katedret. Naturen byder sig til som et demokratisk teater, der har plads til alle på de skrå brædder. Kropsdyrkelsen drejer sig også om, at alt kan flyde og være uoverskueligt i livet - og i samfundet i øvrigt; men én ting er (mig) givet: „My

metisk som vore æsteticerede ansigter. Naturen er afsættet for alt liv. Samtidig er den en overophedet metafysisk base - en privilegeret referent⁷, som vi gladeligt fører alt tilbage til. Myten og traditionen siger jo, at naturen er Guds store bog, skabt af hans omnipotente kraft og ånd. Således forlenes naturen med guddommelighed og når vi er særligt

stremidrættens 10-dobbelte ironman sætter kroppens ydeevne i fokus, mens kroppens kræfter i øvrigt er ligegeydige, set fra et normalt skrivebord. Naturen er en legitim legeplads - også for voksne. Mest latterligt forekommer eksistensen af „Put & Take“-fiskeriet den, der skriver disse linier. Hér mødes naturen som en cool, afsjælet kulisse, som en banal vare, der kan købes adgang til på lånt tid,

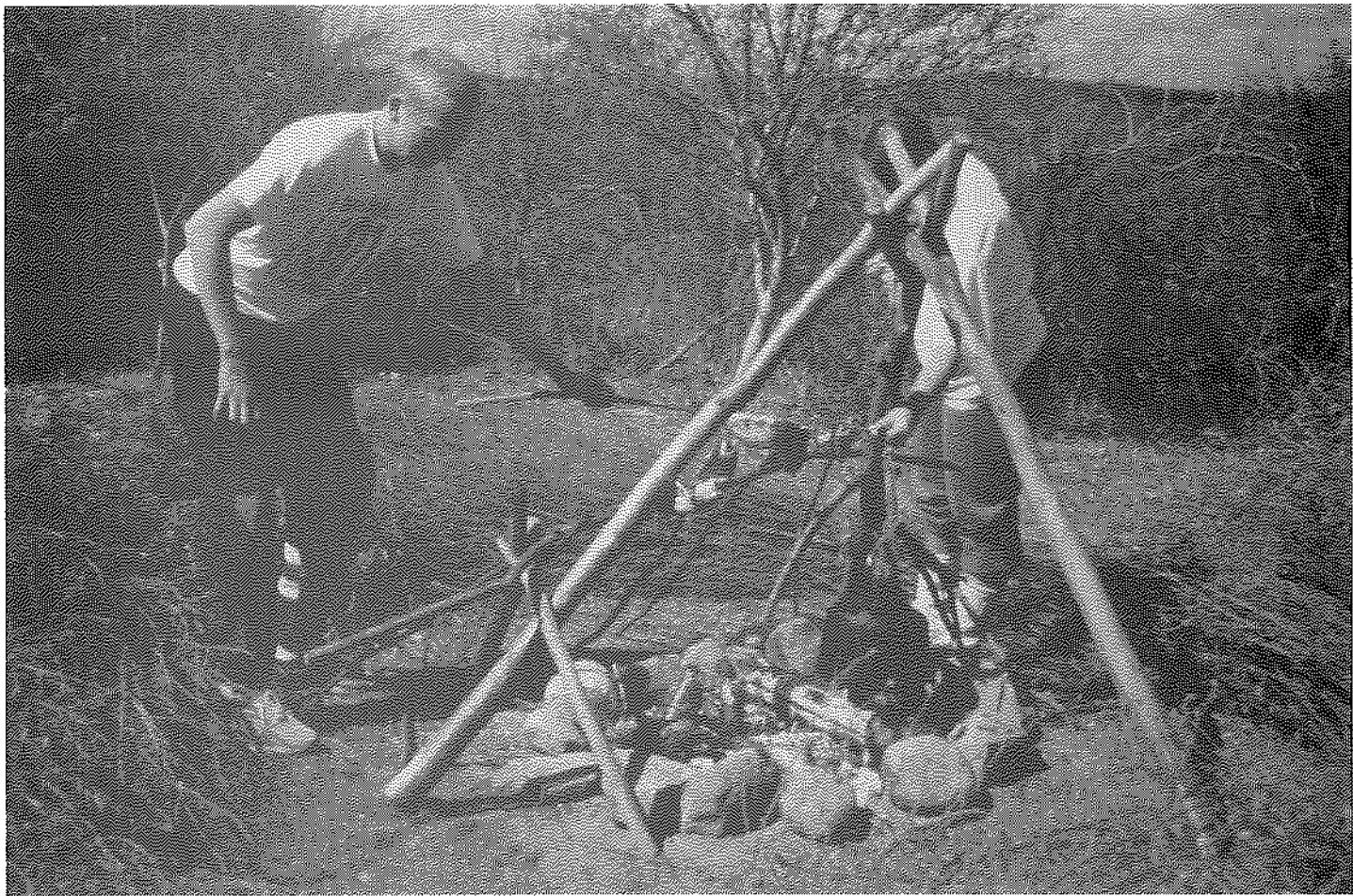
body is my castle!“⁶.

LÆNGSLERNE

I den frie natur søger vi penderanter til vore forestillinger om helhed, oprindelighed og ægthed. Vi længes efter helhed, søger orden. Kosmos er det græske ord for orden og helhed. Vort natursyn er kos-

højstemte, med ukrænkelighed og kvindelighed. Vi digter om det nationale og udstyrer det med blå bølger, fed sort muldjord og ranke bøgetræer. På denne måde drømmer vi om historiske rødder, danskhed, kosmisk samhørighed, hellighed og moderlighed, når vi nyder det stille liv i alnaturens favn.

Det er ikke svært at se det regresivt-konserverende og potentelt

fremmedsjendske potentiale i natur- og selvdyrkelsen.

Som udløber af et livsersaret filosofisk og kulturhistorisk ubehag drømmer vi om subjekt-objekt- og indre-ydre-delingerne ophør. Hvis vi kunne flyde sammen med alnaturen, kunne fremmedheden og spaltetheden forsvinde - eller mindre ambitiøst nulstilles i ét kort øjeblik af livsfylde. Kunne jeg'et blive oplost i et naturflow af ubrudt væren, ville jagten på selvtranscendens være blevet kronet med held.

„Pludselig er det, som om hele mit legeme vokser og bliver kæmpestort, det har ikke nogen afsgrænsset størrelse, men er ualmindelig voluminøst. Jeg tillader mig at blive revet med og nyder den nyvundne fornemmelse af almagt, der folger med min kolossale størrelse kort efter forsvinder følelsen igen.

(Søren Schmidt)⁸

Thorkild Bjørnvig føler, han kan kommunikere med en rovfugl øje til øje. Slalomløberen tager bjergets pukler op med kroppens sensitivitet og fodernes ubevidste perfektibilitet; mens bjerget og sneen tager hende i besiddelse.

Sejleren sejles af bådens og vindens udgrundelige logik. Men alt dette går ikke uden øvelse, og denne øvelse bor ikke i naturen, men udfoldes af mennesker, der kan og vil noget.

MULIGHEDSSANSEN OG FORTÆLLINGERNE

I den frie natur gælder det om at skærpe sansningen. Væk fra TV, bil, lænestol og komfort udfoldes mulighedssansen⁹. Der trædes i eksistens uden sikkerhedsnet. Pludselig er man levende til stede i den verden, der ikke blot er til rådighed. Vi er ikke ophav til den frie natur. Vi har ikke villet bjergene eller havene. Men har vi besjret et bjerg eller duftet til en regnvåd forårshylde har vi kvalificeret sansningen. Så har naturoplevelsen gjort en forskel, der gør én forskellig. Hér ligner naturoplevelsen i øvrigt kunstopplevelsen. Sanserne kvalificerer ved hjælp af erfaringen.

Traditionelt set har vandrefugle, nudister og spejdere levet det antimaterialistiske liv i den frie natur. I dag er det blevet trendy at kravle rundt med avanceret udstyr, at tage mobiltelefonen med, at køre på carboncykler til 30.000 kr. og at springe ud i faldskærm.

Selvom omgangen med den frie natur er en førstepersons-relation, er det også muligt at „natur-nyde“ sammen med andre, i uambitiøse grupper eller i hyperambitiøse teams.

For at kunne holde vores fortællinger om os selv ved lige, er det ikke tilstrækkeligt at synge om naturen eller at TV-kigge på den - selvom mange nøjes med dette. Vi må ud på det salte hav, betræde den jævne(de) jord, besigtige Sjølunds fagre sletter, beklatre Jyllands højder og nyde Fyns blomstrende flor(a). Naturen er mytologisksymbolisk overlæsset med betydning; denne er altid allerede indskrevet i det mentale rejsepas, som vi ikke engang helt bevidst ved, hvornår blev stemplet for første gang.

UNDREN OG MELANKOLI

I naturen pirres den fundamentale undren og nysgerrighed. Hvad mon det er? Hvad sker der her? Har vandmænd følelser? Hvorfor og hvordan laver myrerne så fin en tue? Hvorfor flyver svalerne så lavt? Har løven et sprog? Hvad er der i jorden? Bliver det snart regnvejr? Både børn og voksne har alle chancer for at (gen)finde den indre Spørge-Jørgen i den frie natur. Spørgsmålene frisætter den naturvidenskabelige undren og en fundamental ydmyghed. Det hele synes så viseligt indrettet men så bliver Mariager Fjord til „Det døde hav“ og det industrialiserede landbrug til en destruktiv misvækst. Den uskyldige spejder kan blive til miljøaktivist. Naturnyderen kan blive til én, der tænker: vi må nyde det hér, før det er for sent. I naturen mindes vi på én gang om dens kraft og dens skrøbelighed.¹⁰

Byboeren drager ud og forvisser sig om, hvor galt det står til med civilisationen. „Se, skovdød...“, siger han, når han kører i bil syd for Dresden og op i bjergene ved grænsen til Tjekkiet. „Se, hvad vi har gjort....“, siger den oplyst falsk bevidste¹¹ og skifter gear. Med en særlig ubærlig blanding af melankoli og kynisk skadefryd kører han videre, mens hans glæder sig til Prags skønne bygninger og skummende øl langt fra den døde natur ved bjergpasset. Den kultiverede 2.natur (vore erhvervede vaner og kulturelle smagsdommer) forsøger at lære 1. naturen (den biologiske disposition og driftslivet) at sætte pris på den konkrete og mentale rejse fra land til by.¹² „Byskabet“ bliver til det normale livsrum for de fleste, og denne nye urbane jungle er en skov af sansebombarderende symboler og forurennet luft.

ØFRINGER PÅ MANGE MÅDER

Engang i fordums dage var natu-

ren noget man ofrede til. Mennesket var en uadskillelig del af naturen, indfældet i den og prægivet dens magt. Unge piger, okser, guld og våben måtte ofres for at formilde havguders og vulkaners kraft. Naturen var besjælet, den havde skæbneagtige krafter, og mennesket var underlagt dens og gudernes tilintetgørende luner. Siden blev naturen til en fjende og en forhindring. Alperne var en upraktisk dynge sten. Naturen lå i vejen; den måtte beherskes. Mens vi asfalterede den og gjorde den til udskifteligt råstof i produktionen, kunne vi som „andethed“ og trøst finde på at søge det skønne og vederkvægende i naturen. Disse forestillinger kunne garneres med en stueren kristendom, der prædikede, at det var sundt at beruse sig i Guds alnatur. Samtidig havde vi Bibelens ord for, at vi skulle herske over og navngive naturen. For romantikeren blev Alperne forvandlet til en sublim naturoplevelse¹³, til et sceneri for højstement længsel, civilisationsudflelse og æstetisk nydelse. Der

måtte ofres mange penge på at rejse til disse fjerne, ufremkomelige bjerge i turismens spæde barndom.

I dag søger vi (til) naturen som et refugium midt i civilisationens altnivellerende strømme af penge, varer og arbejde, samtidig med at vi stadigvæk bekæmper naturen, når den viser sig i form af aids og andre livstruende vira. Mystisk nok søger vi også til naturen for at forvisse os om, hvor selvestruktive og dumme vi mennesker dog er blevet midt i vor selvforslænde(n)de almagt.

I dag skal der ofres mange penge, hvis man vil klatre rundt på de oversydlte stier ved Mount Everest, cykle verden rundt, tage på safari i Afrika eller se hvalerne ved Grønland. Men det er kun peanuts i forhold til de mange penge, som hele samsundet må ofre for at genoprette naturen og „designe“¹⁴ den, så den lever op til vores foranderlige historiske, sociale, kropslige og psykologiske behov for at færdes i den.

1 Jf. „Fri os fra det sociale“, kronik af undertegnede i dagbladet Information, 26. januar 1996. Jf. Friedrich Nietzsche: „Die freie Natur - Wir sind so gerne in den freien Natur, weil diese keine Meinung über uns hat.“ (*Menschliches, Allzumenschliches. Ein Buch für freie Geister*, „Neuntes Hauptstück. Der Mensch mit sich allein“, Aforisme 508).

2 Svend Erik Larsen: „Naturen er ligeglædig. Naturoppfattelser i kulturel sammenhæng“, Kbh. 1996, se også min anmeldelse af denne i Kritik 124, 1997, s. 75-77.

3 Casper Sutton m.fl.: „Ama Dablam. En bestigning af verdens smukkeste bjerg“, Kbh. 1988, s.52. Min streg (SNL).

4 Per Højbold: „Gittes monolog om naturen“, 1982.

5 Jørgen Leth: „Den gode troje i de høje bjerge“, Kbh. 1996, s.18.

6 Jf. den amerikanske kunstner Barbara Krugers bittersøde og hudslettende motto-billboards.

7 Se også SNL: „Sproget er alles og tingens. Erkendelse og spekulation“, Århus 1995, s.89ff + 128 & „Tanker, spekulationer og ideer“ i Dansklererforeningens/SFC's „Filosof. En film om fire danske filosoffer“, Kbh. 1997, s.28-29 & „Filosofi og lyrik - ligheder og forskelle“ i N.A.Conrad (m.fl., red.): „Perspektiver i nyere dansk litteratur“, Kbh. 1997, s.154-55. I „Det filosofiske hjørne“, Danmarks Radios program om filosofi har jeg d.18.-19. 10.97 lavet en times udsendelse om metafysik.

8 Som i note 3, s.93. Søren næde helt op på Ama Dablam's 6858 meter høje top. På side 95 siger Henrik Jessen Hansen nogternt supplerende: „Viljen er meget vigtig i ekspeditionsbjergbestigning“.

9 Robert Müsels vidunderlige begreb fra mesterværket: „Manden uden egenskaber“.

10 Se afsnittet „Interesse for kroppen“ i M.Horkheimer og Th.W.Adornos: „Oplysningens dialektik“, 1972, s.232-36.

11 Den tyske filosof Peter Sloterdijks præcise begreb for nutidsmenneskets bevidsthedsform.

12 Ole Thyssen: „Den anden natur“, Kbh. 1984 og Gregor Schiemann Hrsg.: „Was ist Natur? Klassische Texte zur Naturphilosophie“, München 1996, spec.s.7-46.

13 Se Klaus P.Mortensen: „Det sublimes natur, et rids fra Mont Cenis til Manhatten“, i tidsskriftet Kredsen, nr.1, 1995, Taars Qvortrup: „Mellem ked somhed og dannelse“, Odense 1996, Tidsskriftet Antropologi: „Synsvinkler“, nr. 27, 1993 (heri spec. Kenneth R.Olwig, „Natursyn“) og Jørgen Hass: „Naturen som have“, Odense Universitets Årsberetning 1995.

14 Der anlægges slalomanlæg og golfbaner, motionsstier og klatrevægge. Skovene og parkerne trimmes, vandløbene krummes. Vi fredet sjældne planter og værner om og laver om på - den natur, vi forestiller os er oprindelig.

FRILUFTSLIV OG UNGDOM - ENDRING FRA TRADISJONSOVERFØRING TIL VALG OG PERSONLIG UTVIKLING

Innlegg til landskonferanse om friluftsliv og forskning Stjørdal 18-19 november 1998 Annette Bischoff, Høgskolelektor, Høgskolen i Telemark, Bø

I generasjoner har ungdommen arvet og overtatt friluftslivstradisjonen og de har reproduksert den i stadig litt forandrede former. Lenge har ungdommen sluttet lojalit opp omkring tradisjonen (Fafo 1986), men nå ser vi tendenser til forandringer (Vorkinn, Aas og Kleiven 1996) både når det gjelder ungdommens deltagelse i friluftsliv og ulike aktivitetsformer. Hvorfor?

I friluftslivsmiljøet synes det å ha vært en oppfattelse av at endringene har skjedd *innenfor* friluftslivet og at en i miljøet har mulighet for å beslutte seg for hvilke endringer som „får lov“ å skje. Men spørsmålet er om det ikke er endringer i samfunnet som skaper endringene i friluftslivet.

Jeg mener de endringene vi finner i ungdommens forhold til friluftsliv skal ses som et resultat av mange faktorer. Helt enkelt kan en si det slik: verden er ikke den samme i dag som den var engang - samfunnet og kulturen er i konstant forandring - friluftslivet er ikke en egen sfære upåvirket av de kulturelle og samfunnsmessige forandringene, friluftslivet speiler forandringer i samfunnet og kulturen - unge mennesker står direkte og utilslørt i møtet med de kulturelle forandringene. Deres verden bestemmes av forandringene her og nå - det er en verden preget av valg og selvt som prosjekt i verden - alt dette tilsammen speiler seg i friluftslivet.

Jeg ønsker å ta et utgangspunkt som skal peke framover mot tendenser i kulturen som ser ut til å bli gjeldende også i friluftslivets rom i framtiden. Det betyr at de

tingene jeg kommer inn på i dette foredraget ikke nødvendigvis finner genklang i den enkeltes erfahringshorisont og ikke er gjeldende for friluftslivet generelt i dette øyeblikk. Det er derimot et forsøk på å tydeliggøre den dynamikken som synes a være aktiv i endringen av friluftslivet.

DET MODERNE SAMFUNN

Grunnlaget for mine perspektiver på friluftslivet og ungdommen bygger bla. på Giddens analyse av modernitetens dynamikk og modernitetens konsekvenser i dag (Giddens 1994, 1996). Med tiden til disposisjon vil det ikke være mulig å gi et fullverdig bilde av teorigrunnlaget og gå inn på mine tolkninger, men jeg kommer til å ta tak i de mest sentrale.

Med modernitetten refereres til de store samfunnsmessige forandringerne som kommer i tiden fra 1700-tallet og fram; nasjonalstatssannelsen, industrialiseringen, pengeøkonomien, de politiske og sosiale systemer etc. Det som er nytt og spesielt for vår tid er omfanget av forandringene og den hastighet hvormed forandringene skjer.

Forandringene kan belyses gjennom å se på de dynamikker som virker i det moderne samfunn, de mest sentrale dynamikker er *løsrivelse og nyetablering av sentrale livsområder, og reflekstivitetens løsning av tradisjonen*.

Om løsrivelse og nyetablering bruker Giddens begrepet „disem-

bedding“, men det finns ikke noe godt norsk begrep for dette. Disembedding beskriver den prosess hvor noe løsrides fra den nære og lokale kontekst og nyetableres på et overlokalt nivå på tvers av sammenhenger i tid og rom.

Et eksempel på denne prosess er oppdragelse og læring. I før-moderne samfunn var oppdragelse og læring knyttet til det nære, konkrete, lokale og familiære - en lært gjennom å gjøre. Etterhvert blev læreprosessene løsrevet fra den nære kontekst og nyetablert i mesterlæren for dernest å løftes enda et hakk til skoler og institusjoner - hvor en lærer gjennom å lære og lærer for å prestere.

Hvor tradisjonen før utgjorde det systemet en regulerte og integrerte sine handlinger etter avløses dette nå av en vedvarende refleksiv prosess, hvor den enkelte hele tiden forholder seg til den til enhver tid anvendte viten. Forandringene er etterhvert så omfattende at de i dag griper inn i menneskets indre liv og radikalt endrer dette, samtidig er de blitt globale i deres utstrekning og forandringshastigheten og kompleksiteten i forandringene er stadig stigende.

Konsekvensen av forandringene er en verden som er basert på:

* det usikre - intet er gitt, alt kan før eller siden revideres og rekonstrueres som resultat av den refleksive prosess. Tradisjonen har mistet sin funksjon som retningsgiver i den enkeltes liv; normer, holdninger, verdier mm fristilles.

* ekspertsystemer - i og med at

- * gjennom opplevelse og overskudd (romantikken)
- * Identiteten uttrykkes gjennom sted, nasjon og natur.

Her er naturligvis snak om en gledende overgang og friluftslivet bærer også trekk i seg fra førmoderne tid - naturlivstradisjonen - det liv som har vært levd i Norge siden tidenes morgen forsvinner ikke på et blunk. Det endrede forholdet til kropp, natur og identitet uttrykker seg først og fremst hos borgerskapet gjennom byfriluftslivet, men etterhvert som det moderne samfunnet utvikler seg overtar og uttrykker stadig større deler av befolkningen dette forhold til kropp, natur og identitet. Etterhvert bliver også naturlivstradisjonen en del av det moderne friluftslivet. Jeg tenker her på bær og soppssanking, jakt og fiske. Et annet eksempel kan være hvordan tradisjonen avløses av den refleksive tillegnelse av viten. Ser vi på friluftslivet i perioden fra 1960 og fram mot i dag, er det i denne periode at pedagogiseringen av friluftslivet for alvor tar fat. Friluftslivet er blitt et refleksivt prosjekt bygget på den viten vi har tilgjengelig om den økologiske krise, forvaltningsmessige spørsmål, den menneskelige psyke etc. Friluftsliv som motkultur, pedagogisk vei til en ny livsformserfaring, rasjonell rekreasjon, resosialisering mm er alle eksempler på hvordan friluftslivet forandres i takt med tiden. Vi beveger oss fra å regulere våre handlinger ut fra tradisjonen til å basere dem på den refleksive tillegnelse av viten. Dette er samtidig et eksempel på hvordan løsrivelses- og nytableringsprosessene er virksomme hele tiden, for vi kan i dag kanskje tale om at selve friluftslivet er løsrevet. Hvor det tidligere knyttet til familien, søndagsturen, det enkle og uorganiserte er friluftslivet i dag løftet ut av denne sammenheng og nytablert i pedagogiske sammenhenger for å oppnå ulike mål (det være seg økologiske, psykologiske, forvaltningsmessige mm) og det er skjedd en professionalisering på området (løsrivelse og nytablering i form av ekspertsystem).

Andre trekk som individuering og

individualisering synes også å prege friluftslivet. Bare tenk på utsagn som „friluftsliv for alle“ og på allemannsretten som prinsipp. Friluftslivets bevegelse fra å være borgerskapets prosjekt til å omfatte store deler av befolkningen kan på samme måte leses som en del av kulturutviklingen under moderniteten. Individualiseringen i friluftslivet viser seg tydeligst når det gjelder bruken av friluftsliv i behandling, resosialisering og til personlig utvikling. Etterhvert viser dette seg også i mangfoldet av aktiviteter: klæring, elvepadling og de ulike ekspedisjoner er eksempler på dette.

Når en da står overfor en ungdom som tilsynelatende velger annierledes nå enn for bare få år tilbake må vi spørre oss hvordan deres verden ser ut for å forstå bakgrunnen for deres valg.

UNGE I DET SENMODERNE SAMFUNN

Ung mennesker vokser i dag opp i et samsfund hvor vi for alvor opplever konsekvensene av moderniteten. Gjennom å se på konsekvensene av moderniteten og på unges verden i 1998 kan vi få en ide om ungdommens forhold til friluftsliv - kropp, natur og identitet.

Ung er stadig på mange måter preget av en tradisjonell oppdragelsesform, som formidler normer og forventninger om framtidig arbeid, et tradisjonelt familieliv, tradisjonelle læreprosesser, hvor man lærer gjennom at lære etc. Samtidig befinner de seg i en forandret verden som stiller helt andre krav. Dette betyr at unge kommer til at finne sig i brennpunktet mellom det tradisjonelle og det moderne, budskapene blir dobbelte.

Dobbeltheten i den moderne oppdragelsesprosessen er den sentrale utfordringen unge stilles overfor. Den gjenfinnes innen

stort sett alle livsonråder: oppdragelsesprosessen er koplet fra oppdragelsens resultat, den kunniskap, de ferdighetene og normer en er oppdratt til kan en ikke umiddelbart bruke i sitt eget liv. Det oppstår et gap mellom ideal og virkelighet - muligheter og begrensninger, unge er på samme tid selvstendige og avhengige, de må selv skape deres identitet, verdier, normer og så videre.

Deres verden i 1998 er preget av **valg** - og valget er en nødvendighet - det er en **tvang**.

Tradisjonen fungerer ikke lengere som retningsgiver i den enkeltes liv. Livet er ikke gitt og ingen deler av tilværelsen er forutbestemt - **ALT skal skapes**. Dette stiller unge i en verden preget av frihet og ambivalenser. For „hva skal jeg velge?“

Foreldrene er ikke lenger representanter for de unges livsvirkelighet og kan ikke uten videre brukes som sosialiseringspartnere i en omskiftelig verden. På den måte blir ungdommen en fortropp mot fremtiden - den står åpent og utilslørt i møtet med verden og har ikke som den eldre generasjonen en livslang innlært rutine å støtte seg på i møtet med de kulturelle forandringene. I vid utstrekning bruker jevnaldrende hverandre som sosialiseringspartnere i en verden som synes preget av oppløsning, hvor intet er gitt og alt må skapes. De viktige spørsmål handler om mening og identitet; Hvem er jeg? Hva vil jeg?

De er tvunget til å forholde seg til kompleksiteten i det senmoderne samfunnet, dette betyr at de konfronteres med en rekke konfliktavgjørelser og er nødt til selv å ta ansvar for deres valg. Dette i seg selv understrekker individualiseringen i det senmoderne samfunn. Prosjektet „å være menneske i verden“ er overlatt til den enkelte.

De forandrede krav til det å være menneske i verden synes å forutsette utviklingen av en annen kompetanse enn tidligere, en kompetanse som går i retning av:

- * evne til å reflektere
- * evne til å kommunisere
- * sosial kompetanse
- * emosjonell kompetanse
- * handlingskompetanse

DE UNGE OG FRILUFTSLIVET

Det som synes klart er at det finns en sammenheng mellom forandringer i kulturen og forandringer i friluftslivet. Spørsmålet vi står overfor er derfor hvor seiglivet er friluftslivstradisjonen, når begynner vi for alvor å se konsekvensene av de seneste forandringer i kulturen. Sagt med andre ord når innhentes friluftslivet for alvor av refleksiviteten og individualiseringen. Det finns al mulig grunn til å tro at det ikke går årevis før dette skjer nettopp når en betrakter de unges verden og forandringshastigheten i denne.

Ser vi på friluftslivet betyr dette at vi i framtiden ikke kan forvente at de unge automatisk går inn i tradisjonen med de verdiene, holdningene og handlemåtene som finnes der. Det som synes å skje i det små allerede er at ungdommen tar ut noen deler av friluftslivet og så supplerer med nye og annerledes trekk - det betyr også at friluftslivet bliver stadig mere mangfoldig - kompleksiteten og individualiseringen slår igjennom og friluftslivet som refleksivt prosjekt får ny næring.

Jeg tror dette er en utvikling vi kun kommer til å se tydeligere og tydeligere så spørsmålet er mere hvordan vi håndterer dette.

Friluftsliv har vært en kollektiv erfaring, et felles prosjekt for fedrelandet, samfunnsutviklingen, sunnheten, miljøet og naturen, rettet mot å skape det gode samfunn med sunde borgere i balanse med naturen og miljøet. En har i den organiserte og pedagogiske bruk av friluftsliv vært opptatt av den **ytre** naturen - sammenheng mellom naturens tilstand og samfunnsutviklingen, økologiske verdispørsmål, miljøbevissthet og

bruken av friluftsliv i den forbindelse.

Utviklingen av den **indre** natur har kun eksistert i det skjulte som en sterk tro på at friluftslivet bibringer den enkelte „mye“. Det har ikke vært tradisjon for å fokusere på utviklingen av den enkeltes personlige kompetanse i det norske friluftsliv. Fra engelsk og amerikansk friluftsliv vet vi at friluftsliv lenge har vært brukt til personlig utvikling, dette forsterker troen på at friluftsliv kan brukes til å utvikle den enkeltes kompetanse for å møte de krav nåtiden stiller også i vår del av verden.

Min analyse viser at vårt tradisjonelle friluftsliv inneholder gode muligheter for å utvikle nettopp de kompetanseområder unge mennesker i dag trenger - evne til å reflektere, sosial og emosjonell kompetanse og handlingskompetanse. Samtidig vet vi at natur og friluftsliv kan gi gode forankringspunkter for identiteten og utviklingen av denne.

Utfordringen blir „hvilket friluftsliv?“ og „hvordan?“

Vi vet at vi ikke kan ta for gitt at ungdommen velger friluftsliv, vi vet at foreldrenes rolle som sosialiseringspartnere stadig reduseres. Derfor er vi nødt til at komme „opp av stolen og ut av tradisjonen“ og begynne å kommunisere. Modernitetens dynamikker er virksomme hele tiden. Vi må derfor gå inn i en aktivt skapende prosess hvor vi tydeliggjør og kommuniserer muligheter og mening med friluftslivet i en ny kontekst. Vår oppgave er å gjøre alternativene tydelige. Ungdommen blir kun i stand til å velge bevisst når de kjenner altnativene.

Vi kan ikke tvilholde på tradisjonen for tradisjonens skyld, men omforme og fastholde det som gir mening i dag og skape ny mening hvor det trengs. Dette betyr ikke at jeg kaster friluftslivet over bord og godtar kommersialiseringen og den overfladiske spenningssøking, men hellere en oppfordring til å gå aktivt inn i den refleksive prosess.

Samlet sett peker ovenstående i

høy grad på at vi vet for lite om friluftsliv som fenomen. Her finns det et stort behov for forskning, for det første forskning som behandler spørsmål som: hvordan sosialiseres barn og unge til friluftsliv? hvordan påvirkes og utvikler friluftslivet seg egentlig? Hvordan kan friluftsliv brukes til utvikling av kompetanse hos unge mennesker i en omskiftelig verden?

LITTERATUR:

- Berkaak og Ruud: Den Påbegynte Virkelighet. Studier i samtidskultur. Universitetsforlaget 1993.
- Bischoff, Annette: Friluftsliv, ungdom og personlig utvikling. Spectale, Københavns Universitet 1996
- Drotner, Kirsten: At skabe sig - selv. Gyldendal 1991.
- Ewert, Alan W.: Outdoor Adventure Pursuits: Foundations, models and theories. Publishing Horizons 1989.
- Fafo-rapporten 1986
- Frønes, Ivar: Den Norske Barndommen. Cappelens Forlag 1989.
- Frønes, Ivar: De likeverdige. 1994, Universitetsforlaget Oslo.
- Giddens, Anthony: Modernitetens konsekvenser. Hans Reitzels Forlag 1994.
- Giddens, Anthony: Modernitet og selvidentitet. Hans Reitzels Forlag 1996.
- Gudmunson, Gestur: Ungdomskultur. Forlaget Sociologi, Kbh. 1992
- Skogen, Kjetil: Ungdom og natur: postmoderne identitetskonsruksjon eller reproduksjon av klassekultur?
- Tidsskrift for samfunnfsforskning 1994.
- Vorkinn, Aas og Kleiven: Friluftslivsutøvelse blant den voksne befolkning. Østlandsforskning 1996
- Wurdinger, Scott D.: Philosophical Issues in Adventure Education. Kendall/Hunt Publishing Company 1995
- Ziehe, T., Stubenrauch, H.: Ny Ungdom og usædvanlige læreprocesser. Politisk Revy 1983.

KATTINGE VÆRK - HISTORIEN OM ET NATUR- OG AKTIVITETSCENTER

Af Flemming O. Torp

Sæsonen står for døren og der er ved at blive planlagt ture, lejrskoler, overlevelsesture m.m.

Tilbudene fra de mange private firmaer hvor der er kommet et par stykker til siden sidst, bliver til stadighed mere spændende og grænseoverskridende.

Alt kan stort set lade sig arrangere bare man vil betale.

Siden sidste forår er der lukket endnu et ikke kommercielt natur- og aktivitetscenter for børn og ungdom.

Spørgsmålet er om denne tendens er med til at dreje udviklingen indenfor friluftslivet i retning af at blive mere rekord- og præstationsorienteret og hvor det er »kampen« mod naturen, som bliver fremherskende? De flotte farveprospekter og omfanget af dem giver den oplevelse.

Artiklen beskriver hvordan social- og sundhedsforvaltningen i en stor kommune oprettede sit eget center som modvægt til denne udvikling.

DET STARTEDE MED EN KOLONI

I mere end 45 år har børn og unge i københavnske daginstitutioner taget på landophold.

De sociale forhold i efterkrigsårene fik politikerne til at bevilge penge bl.a. til 6 kolonier, så københavnske børn kunne komme på landet til sol og frisk luft.

HISTORIEN

I midten af firserne gav den ene af de seks kolonier »Kattinge Værk« underskud. Til trods for sin unikke beliggenhed direkte ned til Roskilde Fjord/Kattinge Vig og Boserup skov og med et tilhørende areal på 25 tdr. land var der ingen, som benyttede stedet.

Dette fostrede tanken om at lave

et sted, som i højere grad tog hensyn til børnenes interesser frem for voksne uden indblanding fra kommunen.

Ideen var at udforme et sted som institutionerne selv kunne skabe rammerne om og som de havde råd til at betale.

I slutningen af 1986 gav den daværende socialborgmester Pelle Jarmer sin tilslutning til ideen. Vi snakkede med børnene om hvad de syntes der var det vigtigste - og så købte vi en hest og en kano. Det er nu 10 år siden.

ERFARINGERNE

Fra kun at være benyttet af de få, besøges vi nu hvert år af ca. 2.000 børn og unge og voksne fra et bredt udsnit af institutioner: børnehaver, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber, døgninstitutioner,

skoler, SSP, socialcentre og kommunens uddannelsesafdeling. Opfattelsen af, at glæden ved at undersøge naturens rigdom af planter og dyr er det fundament hos børnene og de unge som ligger til grund for deres fremtidige indsats for naturpleje og naturbeskyttelse, har ændret institutionernes behov i valg af aktiviteter m.m.

Et behov som ikke kun har vist sig i muligheden for forskellige aktiviteter og kurser, men i stigende grad også ved at diskutere pædagogiske mål og rammer i arbejdet med natur og friluftsaktiviteter for børn og unge.

Børn og især unge »oplever« i større og større udstrækning gennem TV. Oplevelser som er »spændende«, men desværre andenhånds- oplevelser. Mange børn er derfor oplevelsesfattige hvad angår det

levende miljø og den natur, som omgiver dem. Det er tankevækende, at børnehaveklassebørn kender elefanten, isbjørnen og sæløven, men ikke har set en stålsorm eller biller på nært hold. Derfor har institutioner og skoler en opdragende funktion ved aktivt og sammen med børnene og de unge at »genopdage« naturen. Herved får vi givet børnene og de unge en viden og inspiration til selv at respektere og bruge naturen.

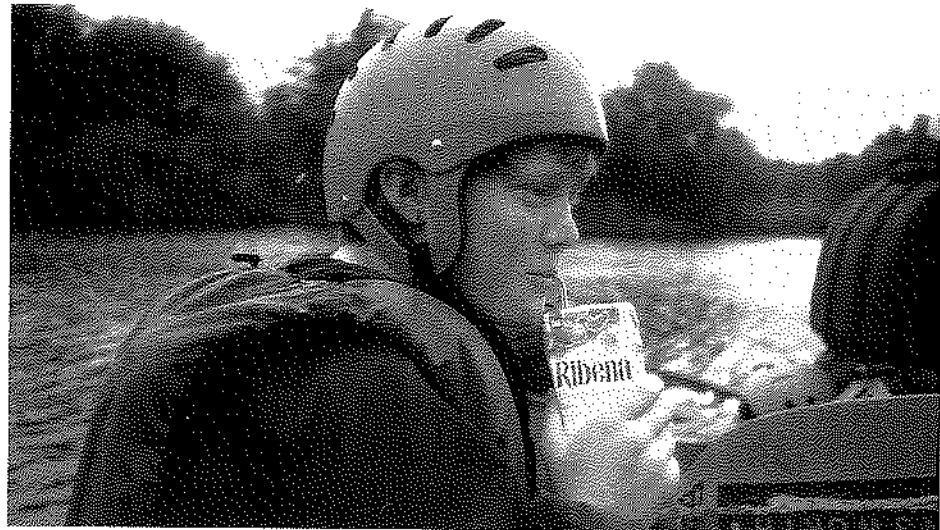
Dette er betragtninger man har gjort sig i social- og sundhedsforvaltningen i Københavns kommune og med dette som udgangspunkt har man, sammen med centrets medarbejdere, fastlagt følgende pædagogiske rammer for Kattinge Værk:

1. Naturværksted for de 3-6 årlige
2. Aktivitetscenter for de 6-18 årlige
3. Øvrig kolonivirksomhed
4. Kursusvirksomhed

NATURVÆRKSTEDET

Naturværkstedet tilbyder pædagogiske undervisningsforløb over én dag for børnehavegrupper m.m. Gennem tilrettelæggelse af et helt dagsforløb, hvor den enkelte børnegruppe sammen med de voksne på stuuen afhentes om morgenen - og bringes tilbage om eftermiddagen tages der udgangspunkt i skoven, fjorden og marken, for herigennem at give børnene konkrete oplevelser i stedet for abstrakte forklaringer, som de ikke kan huske alligevel.

Børnene skal have lov til at opleve og opdage helt spontant. Og de skal have mulighed for at undersøge de ting nærmere, de har fundet.

I naturværkstedet skal børnene (og de voksne) bruge alle deres sanser: de skal ud at røre, at se, at lugte, at smage og undersøge med hænder og krop.

Sidst men ikke mindst er det også formålet at give pædagogerne inspiration og ideer til på egen hånd at benytte naturen »som værktøj« i det pædagogiske arbejde.

AKTIVITETSCENTERET

Centrets aktiviteter tager sit udgangspunkt i den oprindelige tanke med Kattinge Værk, nemlig - »almindelige« koloni- og weekendophold. Evt. med tilrettelagte aktiviteter af Kattinge Værk for børnehaver, fridshjem og klubber - lejrskoleophold med og uden aktivitetsprogram for skoler - ophold med et planlagt aktivitetsforløb for de 10-18 årlige for institutioner med specielle grupper af børn og unge, døgninstitutioner, SSP, Socialcentre eller Socialdirektoratet.

OPLEVELSER OG UDFORDRINGER

Når vi tager på f.eks. vandretur, kanotur eller klatretur er vort udgangspunkt en opfattelse af, at oplevelser og udfordringer i naturen kan være med til at skabe forandringer og være et af midlerne til udvikling af den enkeltes selvrespekt og selverkendelse til glæde for fællesskabet.

Gennem positive og spændende oplevelser, hvor der lægges vægt på styrkelse af den enkeltes selv-

værd, opdagelse af egne ressourcer, fællesskab, medansvar samt positiv voksenkontakt vil vi give de unge et overskud til at honorere de fortsatte krav vi som voksne stiller dem overfor.

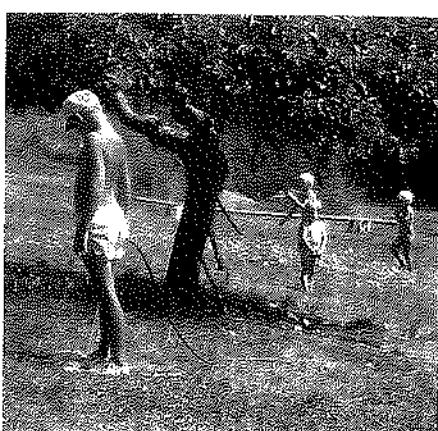
Derfor siger vi nej til at lave overlevelsesture - og vi tillader os den frækhed (vil nogen mene) at stille krav om at de pædagoger eller skolelærere som vi skal arbejde sammen med har gjort sig nogle pædagogiske overvejelser om hvorfor de vil af sted og ikke blot har set en spændende udsendelse på TV2 hvor en gruppe skolebørn var på tur med Jægerkorpsen.

KURSUSVIRKSOMHED

Et stigende behov og et led i udviklingen af Kattinge Værk har været etableringen af en kursusvirksomhed. I tilknytning til naturværkstedet tilbydes kurser af 1 og 3 dages varighed, hvor der sættes fokus på pædagogens rolle som formidler af naturaktiviteter, der kan give naturoplevelser, fremme naturglæde og forståelse for naturens mangfoldighed.

I tilknytning til aktivitetscentret tilbyder vi kurser i friluftsliv, kanosejlads, træklatring, vægklatring, klippeklatring osv. Kurserne foregår på Kattinge Værk, i Sverige, i Wales eller Skotland.

Et af vores succeskriterier for om vores kurser er gode er, om pædagogerne omsætter deres nye viden og kunnen i aktiviteter med børnene. En anden del af denne virksomhed har været etableringen af et forum for udveksling af ideer, tanker og erfaringer i arbejdet med

... KATTINGE VÆRK, FORTSAT.

børn og unge og friluftsaktiviteter. Derfor inviteres alle tidligere kursister m.fl. hvert år til forårstræf, over en weekend, på Kattinge Værk. På forårstræffet afprøves nye aktiviteter, udveksles erfaringer samt etableres samarbejde (samarbejdsfora'er) mellem medarbejderne på tværs af institutionerne.

KOLONIERNE

I forbindelse med Københavns kommunes decentralisering af centralforvaltningen blev det foreslået at Kattinge Værk overtog driften af de øvrige 5 kolonier.

Det sagde vi ja til, såfremt det kunne ske »uden indblanding«. Så nu driver vi udover Kattinge Værk 5 kolonier uden økonomisk tilskud fra Københavns kommune. Om det kan lade sig gøre ved vi ikke - men vi har besluttet at tage udfordringen op.

MÅL OG RAMMER

De pædagogiske mål og rammer udarbejdes af medarbejderne på Kattinge Værk som så forelægges og beslutes af socialdirektoratet i Københavns kommune - vi har med andre ord ingen bestyrelse - og det har vi faktisk været meget godt tilfreds med.

ØKONOMI

Kattinge Værk er selvfinansie-

rende, bortset fra lønnen til de 3 pædagoger, gårdenmanden, rengøring og kontorhjælp.

Udgifter til ejendomsskatter, olie, el osv. skal vi selv skaffe indtægter til. Vores økonomiske og pædagogiske principper er følgende:
- når institutionerne lejer sig ind på Kattinge Værk, skal det ikke være dyrere end hvis de havde lejet en almindelig spejderhytte
- ting skal kun betales én gang - man skal altså ikke betale for at bruge hesten, kanoen, kajakken, klatrevæggen, kæle med kannerne osv., for de er betalt - dette gælder også medarbejdernes løn
- børnene må benytte det de kan se.

Når der ligger nogle kanoer eller kajakker, så er det fordi de må padle i dem (og skal overholde sikkerhedsreglerne). Eller når der står nogle heste, ja så er det fordi man godt må ride på dem. Det de ikke kan se - men ved findes på Kattinge Værk, f.eks. vores klatreudstyr, må de kun bruge hvis de har de nødvendige færdigheder
- vi må ikke tjene penge på at lave kurser. Hvis der er overskud bruges pengene til kurser og ture til uddannelse og udvikling af nye medarbejdere og aktiviteter - der opkræves ikke penge af institutionerne når de benytter udstyret i udstyrssbanken (soveposer, rygsække, telte osv.).

Institutionen skal derimod gå ud, sammen med de børn som skal på

tur, købe noget udstyr til fællesskabet (ud fra økonomisk formåen og omfanget af låن).

VI HAR „KUNDER“ NOK

Formålet med denne artikel er på ingen måde at få flere „kunder“ i butikken - vi er booket op for det næste år.

Det var vores historie vi ville fortælle, evt. til inspiration for andre. Udviklingen med flere kommercielle og færre ikke-private natur- og aktivitetscentre, kursusudbydere m.m. har ikke kun indflydelse på institutionernes og skolernes økonomi - men også på den pædagogiske udvikling inden for friluftslivet. Det kunne lade sig gøre i København så hvorfor ikke...

FJELDFLORAEN

Mange natur- og friluftsfolk kommer før eller siden til fjelds, og glædes dør af en pragtfuld natur og et forunderligt blomsterflora. Biologforbundets blad, Kaskelot nr. 125/december 1999 helliger sig netop dette udvalg af naturen omkring os. Bernt Løjtnant har lavet et fint hæfte, der grundigt og bredt fører os ind i Skandinaviens Fjeldplanter.

FRITIDSBOGKLUBBEN

Siden sidst har vi haft bog-udsalg i bogklubben – med stor succes! De fleste af bøgerne blev nærmest revet væk i løbet af få dage. Der er nu kun følgende bøger tilbage på "tilbuds-listen":

4 stk. af bogen "Making Canoepaddles" (Best. nr. MH-40) til en udsalgspris på kr. 50,00.

3 stk. af bogen "Naturbruk" (Best. nr. YR-15) til en udsalgspris på kr. 150,00.

Denne gang har vi taget bogen "På ski over fjellet" af listen da den desværre er udsolgt fra det nor-

ske forlag. Den samme skæbne er overgået bogen "Villmarksboka". Vi har dog fået fat i den svenske oversættelse, der således hedder "Villmarksboken" og som vi forventer at kunne tilbyde til samme pris (måske billigere!). Som nye bøger på listen har vi en lille ny dansk opskriftsbog samt to svenske bøger om henholdsvis kajakpaddling og friluftslivs-pædagogik.

God tur ud i sommerens friluftslandskab. HUSK en god bog til aftenlæsning!!

DE 100 BEDSTE TRANGIA OPSKRIFTER

red. af Palle Johansen og Tina Stummann

Vi har fået fingrene i en lille fremragende kogebog skrevet på dansk. De 100 opskrifter, der er indsamlet blandt medlemmer af Dansk Bjergklub samt andre madglade friluftsfolk, egner sig specielt til madlavning på stormkøkken. Kogebogen indeholder både opskrifter til en hyggelig middag på campingpladsen samt til fjeldtursmad, hvor der bliver stillet større krav til såvel holdbarhed som vægt. Paperback på 112 sider i A5 format med en del sort/hvide fotos samt illustrationer.

Kr. 69,00

LÅNGFÄRDSKAJAK

af Karin Mentzing

Endnu en af de efterhånden mange bøger omhandlende kajakpaddling. Karin Mentzing har skrevet en flot bog om bl.a. udrustning, redningsstrategier, padleteknik og effektiv pakning af kajakken. Derudover indeholder bogen praktiske tips til hvordan man bygger, reparerer samt forbedrer sin kajak og pagaj. "Gör-det-selv" kapitlet har gode idéer til f.eks. fremstilling af sejl, kapel, paksække, drivanker samt en "Therm-A-Rest-stol". Hardback på 125 sider med mange utroligt flotte sort/hvid- samt farvefotografier.

Kr. 195,00

FRILUFTSLIVETS PEDAGOGIK

af Brügge, Glantz og Sandell

Denne nye svenske bog bygger på bogen "Woodcraft", der tidligere har været tilbuddt i bogklubben. Foruden de tre forfattere står bl.a. Svenska Scoutrådet og Argaladei bag udgivelsen. Den er et forsøg på at skrive en grundbog i naturligt og enkelt friluftsliv for såvel pædagoger og lærere som naturvejledere. Det friluftsliv, der beskrives i bogen er ikke kun naturkundskab og -teknik men også økologi, humanøkologi, geografi, miljöspørsgsmål, historie, sundhed, samfundsproblemer samt en hel del praktiske aktivitetsforslag. Fra bogens forord lyder det: "Den här boken handlar om att använda utemiljön, natur- och kulturlandskapet och konkreta friluftsupplevelser som en pedagogisk metod.....I sin forlängning bliver ett medvetet och naturnära friluftsliv en livsstil."

Bogen er utrolig inspirerende og er en god indgangsvinkel til f.eks. at beskäftige sig med de mere følelsesmæssige og filosofiske sider af friluftslivet. Med andre ord: "Friluftsliv med indersiden af hovedet"! Bør findes på ethvert frilufts-bibliotek!

Paperback på i alt 249 sider med sort/hvide fotografier samt illustrationer.

Kr. 245,00

Godt friluftsudstyr til godt friluftsliv

find alt dit friluftsudstyr på ét sted

TATONKA telte, rygsække, liggeunderlag, tasker, tilbehør.

CARINTHIA soveposer. Dun og fiber.

EDELWEISS reb, slynger, selet.

STUBAI karabiner, isøkser, stegiesen, lavinesøger.

GRONELL vandrestøvler / LUND vandrestøvler

Tatonka
ALASKA 2
pris kr. 2399,-

Besøg butikken i
Hårby - eller få
tilsendt
kataloger

av expeditions udstyr - hårbyvej 44 - 8660 skanderborg -
tel.: 86511535 - fax 86524013 - e-mail: av-exp@post4.tele.dk

VARMRØGET KØD (OG ANDET)...

af Lars Borch Jensen

Jeg bruger en $\frac{1}{2}$ oletønde* med bund, en træplade (eller andet låg) og tre mursten til at stille den på. Som spåner i bunden til at give røgen bruger jeg løvtræ, oftest rødel, men andet kan også godt bruges.

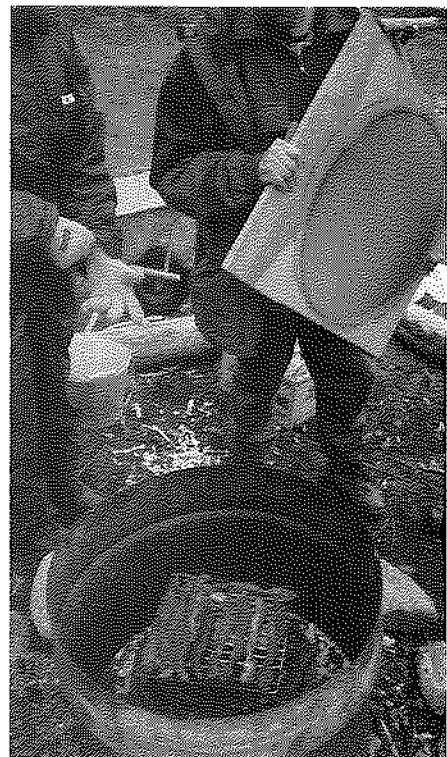
Meget forskelligt kød kan bruges, f.eks. mør oksekød (jeg bruger ofte flanksteak), kylling, kalkun, mør svinekød, fisk osv.; men husk at passe på med hygiejen!

Jeg skærer kødet i tynde skiver, dupper det tørt og krydrer det med salt, peber og paprika eller chili. Krydringen kan man jo selv eksperimentere med. Marinering af kødet kan man også godt forsøge sig med.

Derefter lægges det i røgovnen som vist på illustrationen. Med tyndt skåret oksekød plejer jeg at beregne ca. 20-25 min. i ovnen.

Andre tips: små portioner kan ryges i et Trangia køkken, dog vil det så være mest hensigtsmæssigt med stålgryder. Opstillingen er i principippet den samme som med den halve oletønde på billedet.

Når jeg ryger fisk har den oftest ligget saltet natten over i køleskabet, for at trække væde ud og dermed gøre kødet fastere. Kan godt udelades.

* Når man skærer en oletønde over, så må man ikke sætte en vincelsliber på, da den så kan eksplodere, man banker den ene ende af med en flad mejsel først. Nogle fylder den med vand først, men det er jo meget vand at bruge.

MED LEG SKAL LAND BYGGES!

af Jørn Møller, værkstedsleder

IDRÆTSHISTORISK VÆRKSTED ÅBNER EN FANTASTISK IDRÆTSLEGEPLADS LEGEN FÅR SIN EGEN NATIONALARENA

Befolkningens motionsvaner anses for en alvorlig sag, hvor det ofte glemmes, at grundlaget for fremgang og glæde ved idrætten er, at man har lyst til at lege. Frugtbar fornyelse udspringer af leg. Leg er kulturens inderste væsen! På Idrætshistorisk Værksted har man i mere end 15 år forsket i gamle idrætter og lege. Arkiverne rummer opskrifter på langt over tusind gamle idrætsleger, som på Værkstedets mange kurser har vist sig at vække stor begejstring hos legebørn i alle aldre.

Nu er der skabt en kulturhistorisk idrætslegeplads på et 3 ha. stort areal. Her kan unge og ældre,

mænd og kvinder, voksne og børn sammen kaste sig ud i en lang række aktiviteter på tværs af alder, køn og færdighedsniveau. - Et alternativ til computerspillenes stillesiddende vold, et supplement til sportslivets specialisering og træningsslid og et oplagt udflugtsmål for familier, der gerne vil prøve noget nyt og anderledes.

Parken, som har en storslægt udsgigt til Storebælt, består af en række forskellige miljøer som er bundet sammen i en smuk æstetisk helhed. Aktiviteterne strækker sig fra friluftsliv med lejrbål og primitiv overnatning over rulle-skøjteløb og streetbasket til lege for mindre børn. Kernen i arealet er dog en markedsplads hvor der er

mulighed for at udfolde sig med mindst 40 forskellige gamle idrætsleger fra vikingetid til nutid. Her præsenteres en lang række

udenlandske lege og spil for både voksne og større børn f. eks.: „Boulenn' og „Palet' fra Bretagne, „Krullbol', „Beugelen' og „Pagschieten' fra Flandern, „Assiette' fra Picardiet, „Tossing the Caber' fra Skotland og mange andre sjove og spændende idrætter.

Man skal deltage aktivt og komme på sin egen krop til at opleve, hvad folk har underholdt sig med og udviklet gennem århundreder. Man kan bruge legene spontant, efter samme princip som på en golfbane, eller man kan som større gruppe rekvirere instruktion. Trænger man til pause, kan man slappe af i stedets café „Snurretoppen“.

Da legene er ukendte for de fleste danskere, er det hensigten, at der ved særlige lejligheder skal hidkaldes eksperter fra de egne, hvor legene kommer fra. De skal give opvisning og specialinstruktion. De forskellige lege og spil er dog ikke mere indviklede, end at man umiddelbart selv kan. Eksperterne viser os blot, hvor dygtig man kan blive.

Ved at give liv til de gamle lege vareretages en vigtig del af kulturhistorien, der ellers ville havne i

glemmebogen. Legeparken tilbyder således en ny og dog gammel form for aktivt samvær mellem voksne og børn, unge og ældre, og den vil

sikkert blive et eftertragtet udflugtmål, som man ikke bliver færdig med på en enkelt dag. Samtidig tjener pladsen som mønstereksempel og inspiration for andre, der vi skabe sammenhæng og liv i nærmiljøets fællesarealer, i foreningen, institutionen, parken, boligområdet eller skolen.

Idrætshistorisk Værksted er selvjende, men har et tæt samarbejde med Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Gerlev Idrætshøjskole. Gennem en halv snes år har Værkstedet stået bag store arrangementer med leg som væsent-

ligt indhold, og det har desuden aholdt omkring 100 kurser om året for pædagoger og idrætslærere. Savnet af et egnet areal til denne virksomhed er nu blevet afhjulpet og Værkstedet forventes at blive center for en omfattende kursusvirksomhed.

Legepladsens anlægspris har været godt 5 mio. kr., som er tilvejebragt gennem tilskud og låن fra blandt andre Kulturministeriet, Lokale- og Anlægsfonden, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Vestsjællands Amt, Hashøj Kommune og Storebæltssrådet.

Det er måske ikke verdens største idrætsanlæg, men det har principiel betydning i en tid, hvor topsporten har afskrevet enhver mening som sundhedsmæssigt eller moralsk forbillede.

Anlægget, der ligger ved Gerlev Idrætshøjskole 6 km syd for Slagelse i retning mod Skælskør, åbnede 13.maj. Der er åbent kl. 13 - 18 eller efter aftale alle ugens dage. Information gives på adressen: Idrætshistorisk Værksted, Skælskør Landevej 28, 4200 Slagelse.

Værkstedet kan kontaktes på telefon 58584600 eller 58584620.

HUSKELISTE FOR VEJLEDERE

Af Johnnie Bøtker Laursen.

Hensigten med disse notater er i stikordsform at give en koncentreret sammenfatning af indhold og arbejdsmåder i vejlednings-processen i friluftsliv, som vi praktiserer den på Gymnastik- og Idræts-højskolen ved Viborg.

TURPLANLÆGNING.

Hensigten med planlægningen er at skabe overblik over:

- Målet med turen (deltagernes, gruppens, evt. arrangørens). - Deltagernes baggrund, erfaringer, interesser osv.
- Gruppedeling, gerne præget af mangfoldighed.
- Grovplanlægning af turen som helhed (hvilke momenter, tema, færdigheder ? Hvordan disponere dagene ?).
- Arbejdsmåden under turen (at være deltagende og tage med-ansvar, at lære af situationerne, daglig opsummering og evaluering).

- Praktiske detaljer: rejsetider, udstyr, mad osv.

Det er fint at starte snakken om hvad tur efter evne er:
Hvilke krav kan vi møde ? (årstid, luft- og vandtemperaturer, vind, bølger, strøm, kysttyper, terræn, højde over havet osv).

Hvilke forudsætninger har vi ? (viden, færdigheder, erfaringer, fysiske og psykiske ressourcer, kvalitet af kajakker, ski, telte og andet udstyr).

Tur efter evne og dermed sikkerhed på turen betyder at forudsætningerne altid skal være større end kravene.

Som vi har snakket om det er den nordiske tradition at kunne gøre det svære med et smil !

MAD OG DRIKKE PÅ TUREN.

Med hensyn til mad og udstyr bru-

ger vi 3-5 personers grupper.
Det betyder at der ved lejrslagning og madlavning altid er arbejdsfunktioner til alle.

Tag morgenmad (grød med tilbehør, kaffe, te) og aftensmåltider (pasta, ris, kartofler eller suppe med grøntsager/kød til) med i fællesskab.

Hver især tager brød og pålæg med til middagsmåltidet og supplering af morgenmåltidet (brød, ost/marmelade/chokolade). Opdelingen betyder at ingen behøver at være sløv over at have en god appetit, man må så blot selv slæbe lidt mere brød med.

Det er en god ide at opfordre til at alle har kiks, chokolade eller andet godt med, som kan deles ud en aften eller i en pause til hele gruppen.

Derudover kan en pose til hver enkelt med en blanding af rosiner, nødder osv. være godt til de fysisk krævende ture.

På kano- og kajakture spiller vægten af madvarerne ikke den store

rolle, hvorimod vandre- og skiture stiller krav om lav vægt.

Vægten kan mindskes og holdbarheden øges ved at koge og tørre grønsager, ris, børner, kød osv. Brød kan bages undervejs på turen, i gryder eller stenovne.

Vær opmærksomme på emballagen. Brug gerne bøtter og dåser der kan genbruges. Husk at store marmeladeglas og konservesdåser skal medbringes på turen, også efter at indholdet er væk. Aluminiumsemballage kan ikke brændes.

Når det kan lade sigøre, lav da maden på bål. Brug stormkøkkener, hvor man ikke må eller det ikke lader sigøre at tænde bål, som f.eks. i meget tørt eller meget vådt dansk vejr eller på højfjeld.

Et stormkøkken rækker til 3-4 personer. Forbruget af sprit er ca. 1 liter pr. person pr. uge (vælg retter med kort kogetid).

Vær opmærksom på at hver enkelt har en drikkebund eller en plastikflaske med, som er let at komme til. Man skal drikke meget mere end man er tørstig til for at kunne opretholde væskebalanceen på fysisk krævende ture og under varme forhold (f.eks. kajak om sommeren). Hovedpine på friluftsture skyldes ofte væske-mangel.

UNDERVEJS.

Pakning. Hver især tager eget personligt udstyr, men det fælles fordeles efter ideen om at de med de bredeste skuldre bærer det tungeste læs.

Inden vi tager af sted repeteres i gruppen: hvem har telt, gryder, førstehjælpsudstyr osv.

Inden start forklarer dagens turleder om intentionerne: hvor langt vil vi prøve at komme, hvilke natur/kulturområder skal vi igen-nem, hvornår er første pause.

Først når alle er klar, tages rygsækken eller kajakken på (så ingen bliver trætte eller ømmne inden

afgang)!

Efter et kvarters tid hold da altid en kort pause med tid til at tage tøj af eller på!

Lad gerne de langsomste gå/ro forrest, det stresser dem mindst og giver om ønskeligt det højeste fælles tempo.

Vejledning i friluftsliv er at lære i og af situationer når de opstår i praksis.

Når problemer i gruppen opstår, saml deltagerne og bevidstgør dem om hvad der sker, lad dem deltage i at finde en løsning (vejvalg, fælles tempo, naturkendskab).

Er der spaendende ting, som dyrespor, planter, sten osv., saml gruppen og fortæl eller lad andre, der kan, fortælle.

Når I holder pause, husk at give hvornår I skal videre. Er det koldt og en længere pause, husk at tage tørt/varmt tøj på.

ORIENTERING.

Læs kortet højt undervejs. Det er lettere at huske ordene end selve kortbilledet. „Først skal vi op over bakken og ned igen til bækken på den anden side, der skal vi dreje langs med hegnet og ind i skoven ved skovfogedboligen..“.

Dette giver alle nogle få kendte holdepunkter at kigge efter.

Husk at holde kortet efter himmelretningen, altså læse det oppefra og ned, hvis man skal fra nord til syd.

Hvis I kommer i tvivl om, hvor I er, så prøv først at læse terrænet og se om I kan finde det på kortet (ikke omvendt, det giver ønsketænkning). Hvis ikke det lader sigøre, så gå tilbage til det sidste sikre punkt og start på ny.

Alle i gruppen skal helst have kort tilgængeligt og være med i orienteringen. Vejlederens opgave er at samle gruppen om orienteringsproblemerne, ikke at løse dem for gruppen.

Det er god træning for deltagerne, når de er over begynderstadiet, selv at sætte poster ud, som de andre skal finde. Det giver den selvtillid der skal til, når de senere alene skal finde vej.

Kompasset bruges i klart vejr mest til at orientere kortet og evt. kontrollere kurven. I tåge eller med anden form for dårligt sigte lægges kompaskurs for at finde vej, på havet eller på vintersjeld kan det være afgørende at vejlederen er øvet og at kompasset er fremme til brug. Hav altid kompasset på dækket i havkajak - det er svært at finde frem fra oppakningenude på havet.

Til både vandre-, kano- og kajak-brug er 2 cm kortet (1:50.000) udmærket og kan købes hos boghandlere.

Til brug i havkajak er søkortet et godt supplement under dagsejlads, ved natsejlads en nødvendighed for at kunne bestemme fyr og større skibes sejlruter.

AT SLÅ LEJR OG

BRYDE OP.

En god lejrplads har følgende kriterier: tæt ved drikkevand og brænde, jævn teltplass og bålplads, beskyttelse mod vejr og vind.

Det er sjældent nødvendigt at organisere arbejdsopgaver, men især med uersarne en god ide at bevidstgøre om, hvad der skal laves (findes/huges brænde, hentes

vand, rejses telt, laves bål og grydeophæng, maden forberedes osv). Grav tørv op ved bålplads eller læg sten i bund og rundt om. Hvis der er flere grupper, undgå at placere jer i røgen fra de andres bål.

Klærgør brændet om muligt mens det er lyst, så der er til hele aftenen. Læg det i en bunke på røgsiden af bålet.

Husk birkenever (tynd bark) eller tynde rødgran kviste til optænding. Pust og/eller brug et grydelåg til at skaffe ilt i starten. Tænd fra vindsiden.

Husk at gå i god afstand fra lejren på spadetur, dæk „toilettet“ til efter brug.

Lav et hul til køkkenaffald og opvaskevand, som lukkes til når pladsen forlades.

NÅR LEJREN BRYDES:

Vær opmærksom på at det som en tommelfingerregel lager 2 timer fra vi vågner til vi er parate til afgang. Den som har hast tingene med, pakker dem igen (gryder, snor, medvarer osv).

Sluk bålet helt, dæk bålpladsen til med tørv igen. Gør gruppen opmærksom på vigtigheden af at

slette alle spor.

Inden I starter, repeter dagens program.

DAGENS OG TURENS ERFARINGER OG OPLEVELSER SAMLES OP.

Efter aftensmåltidet er det tid at samles. Selve vejledningsmetodikken i friluftslivet kaldes ofte skjult læring. Det gruppen har lært og oplevet må derfor bevidstgøres, hvis det ikke skal forblive skjult. Derfor er der under samlingen tid at snakke dagen igennem. Med uerfarne deltagere gerne starte med færdighedsmæssige emner, som ovenfor beskrevet (hvordan gik turen, lærte I at læse kort, fik I lavet et godt bål osv), men efterhånden også oplevelser og vurderinger af situationer.

Mens bålet synker sammen er der så nok tid til en sang eller en fortælling.

Inden vi kryber i soveposerne, skal

der kort aftales, hvem og hvornår der vækkes og hvornår der er afgang.

Sidst, men ikke mindst, er det ofte en god ide med en gåtur, løbetur, cha-cha-cha eller krigsdans for at få blodomløb og varme, inden vi skal sove.

På turens sidste aften eller hvis man mødes efter turen er det tid til at samle op på, om vi nåede det vi sigtede på i turplanlægningen. Med det som udgangspunkt er det så muligt at se på hvad man gerne vil næste gang, hvad vi mangler at lære eller prøve.

Denne huskeliste er kun ment som en reminder om, hvilke elementer man som vejleder kan tage med eller ikke tage med. Det er ikke en opskrift, som kan følges slavisk.

Til livet hører også de korte stunder når vi efter en hård vandring ligger udstrakte på en tør og solrig plet og føler afslappethed i hver en muskelfiber og nye tydelige tanker dukker op og tvinger os til at se vort liv fra nye vinkler og vælge nye veje at gå.

(Andreas Labba)

HAVKAJAKROERNE

Havkajakroerne er en klub for alle, der er interesserede i havkajakroning. Vi er en landsdækkende forening/klub, hvis medlemmer er aktive i bestræbelserne på at gøre naturoplevelser og socialt samvær til et alternativ til konkurrence-sport. Samtidig er det foreningens mål at gøre medlemmerne dygtigere til at håndtere havgående kajakker under de fleste vejrsforhold.

Med en samlet kystlinie på over 7000 km har vi enestående muligheder for at gå på opdagelse i den danske natur. Mange medlemmer tager desuden også på ture i andre lande.

Foreningen har et lavt kontingent (i 2000 er det 100 kr.), da vi hverken råder over klubhus eller grundarealer.

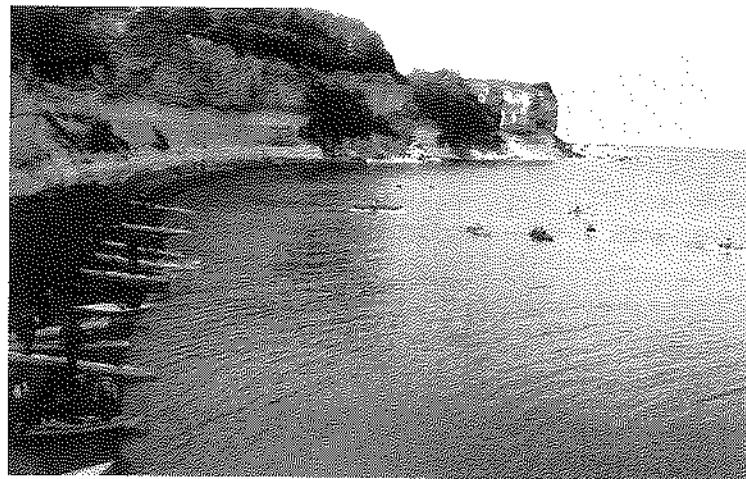
Vi er medlemmer af DGI (De Danske Gymnastik- og Idrettsforeninger), men er for tiden ikke tilknyttet DKF (Dansk Kano- og Kajak Forbund). Mange af vores medlemmer er dog også medlemmer af lokale kajakklubber og derigennem også medlemmer i DKF. Gennem disse organisationer har vi adgang til uddannelser og kurser, som tager sigte på sikkerhed og færdig-

heder i havkajak.

Vi arrangerer også selv kurser i forbindelse med vores stævner. Disse stævner kan deles i to grupper.

Vis dit ro-vand er korte endags-ture, hvor det er tanken, at én eller flere lokale roere inviterer andre medlemmer til at opleve deres favoritture. Man tilmelder sig, og turene er sædvanligvis gratis.

Weekendträf arrangeres med jævne mellemrum og starter sædvanligvis fredag aften og slutter lørdag eftermiddag. Vi lejer en hytte eller låner et klubhus som base, men mange overnatter i eget telt. Til disse träf vil der som regel være tale om en forholdsvis beskedent betaling for de lejede eller lånte faciliteter.

Fra tid til anden har nogle af vores medlemmer arrangeret ture i vores naboland: Norge, Sverige, Ålandsørne o.lign.

Alt dette bliver du som medlem orienteret om via 'Havkajak-info', som med 2-3 måneders interval udsendes til alle medlemmer.

Kom og vær med i 'Havkajakroerne'. Du behøver ikke at kunne lave en 'grønlændervending' for at blive medlem - men du kan lære det, hvis du har lyst.

Enhver ror efter evne og på eget ansvar, men vi tilstræber hele tiden at stimulere hinandens færdigheder, således at det at ro havkajak ikke er en 'vanvidssport', men en naturoplevelse under trygge og kammeratlige former.

BESTYRELSE:

Formand:

Carsten Hansen, 64 81 12 40
cvh@mail.tele.dk

Forbundskontakt, kursus/
uddannelsesaktiviteter.

Økonomi:

Uffe Witt, 43 64 50 35
uffe.witt@mail.tele.dk

Medlemskartoteket, introduk-
tionspjecer.

Sekretær:

Jørgen Skovmand, 75 95 44 33
havkajak@post7.tele.dk
Havkajak-info, nye medlemmer,
indmelding.

NATUREN

Benyttelse eller beskyttelse. Det er diskussionen, som stadig kan bringe interesse modsætningerne i og omkring den danske natur på konfliktkurs. Heldigvis forsøger organer som Friluftsrådet at stå bro over de til tider modsat rettede ønsker og behov, men det er ikke altid nok.

Lovgivningen hjælper også på vej, og for en lang række velbeskrevne områder, er der klare regler for offentlighedens adgang og muligheder for udfoldelse i den begrænsede Danmarks natur. Ønskerne til brugen af landskabet er i disse år stigende, og mange steder kan reglerne synes værdige til eftersyn. Således har miljøminister Svend

Auken taget hul på debatten, og på en netop afsluttet konference om adgangen til naturen med deltagelse af væsentlige erhvervsinteresser i landskabet, land- og skovbrug, naturinteresser, Danmarks Naturfredningsforening og brugerinteresser. Friluftsrådet, udtaler ministeren, ifølge Morgenavisen Jyllandsposten: „Det er en grundlæggende demokratisk rettighed frit at kunne færdes i den danske natur uden at skulle spørge om lov og uden at skulle betale for det.“

Det er især retten til at færdes i de private skove og langs sører og vandløb, som er under lup, idet mulighederne for friluftsliv og

naturexperimenterne disse steder er betydeligt begrænsede, og konferencens resultat blev da således, at et arbejdsudvalg med deltagelse af involverede parter skal se på eksisterende regler og komme med forslag til ændringer heraf. Ved samme lejlighed er ministeren gået ind i en jagt på ulovlig skilting, hvor private lodsejere uden hjemmel forhindrer offentligheden adgang og brug gennem forbudende skilte, som publikum alt for ofte respekterer - formeltlig på grund af manglende indsigt i hvilke rettigheder, man faktisk har.

thl

MÅ GERNE BETRAEDES

-MEN TRÆD VARSOMT